

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Hivatkozási szám: IV/665-3/2023.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: <u>IV/665-3/2023</u>		
Érkezett: <u>2023 JÚN 09.</u>		
Érkezés módja		
☐ POSTÁN	☒ @	☐ EGYÉB:
Példány: <u>1</u>	Melléklet: <u>1</u>	Kezelőiroda: <u>lu</u>

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott dr. Major Tina

(telefonszám: [REDACTED])

[REDACTED] szám alatti [REDACTED] ügyvéd

[REDACTED] indítványozó vagy 1. rendű terhelt) képviselője eljárva (meghatalmazás korábban mellékelve) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján az alábbi

egységes szerkezetbe foglalt alkotmányjogi panaszt

terjeszttem elő a t. Alkotmánybíróság IV/665-3/2023. számú hiánypótlására tekintettel az abban foglalt határidőben. Alkotmányjogi panaszomat a kiegészítéssel egységes szerkezetben terjeszttem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Szegedi Törvényszék Katonai Tanács Kb.I.58/2017/178. számú ítélete (I/1. szám alatt mellékelve), a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.41/2020/42. számú ítélete (I/2. szám alatt mellékelve) és a Kúria Bfv.III.745/2021/30. számú végzése (I/3. szám alatt mellékelve) alaptörvény-ellenességét, tekintettel arra, hogy sérül az Alaptörvény II. cikkét és VI. cikk (3) bekezdését (emberi méltósághoz való jog és magánszféra védelméhez való jog), XXVIII. cikk (1)-(3) valamint (7) bekezdéseit (tisztességes eljáráshoz való jog, ártatlanság védelme, fegyveregyenlőség elve, védelemhez való jog, jogorvoslathoz való jog) és az Abtv. 43. §-ának megfelelően azokat semmisítse meg.

Kérem továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 61. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel hívja fel a bíróságot a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.41/2020/42. számú jogerős ítélete végrehajtásának felfüggesztésére, illetve ennek hiányában az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján a határozat végrehajtását maga függessze fel.

A kérelmem anyagi jogi alapja Magyarország Alaptörvényének I. cikk (3) bekezdése (szükségességi-arányossági teszt), II. cikke (emberi méltósághoz való jog), VI. cikke (magánszféra védelméhez való jog), XXVIII. cikk (1)-(3) valamint (7) bekezdése.

(tisztességes eljáráshoz való jog, ártatlanság védelme, fegyveregyenlőség elve, védelemhez való jog, jogorvoslathoz való jog).

A kérelem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a és 43. § (4) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés(ek) Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisítheti az(oka)t, amennyiben az(ok) Alaptörvénnyel ellentétes(ek).

Az Abtv. 52. § (5) bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz eljárásokban az indítványozónak nyilatkoznia kell adatai kezeléséről. Az Abtv. 57. § (1a) bekezdése és 68. §-a alapján az alkotmányjogi panaszt az indítványozó hozzájárulása esetén az Alkotmánybíróság nyilvánosságra hozza. Előbbiekre figyelemmel nyilatkozom, hogy indítványozó nem járul hozzá az adatai nyilvánosságra hozatalához, kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy az indítvány közzétételekor azt anonimizálni szíveskedjék.

I.

Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A büntetőeljárás és a tényállás rövid ismertetése

2014. év végén a rendelkezésre álló nyomozati iratok szerint titkos információgyűjtés indult [REDACTED] t. törzsszázlós I. r. elítélt és további öt elítélt személy ellen, embercsempészség és hivatali visszaélés miatt. A nyomozati iratokból is megállapíthatóan a gyanúsítás szerint 2014. októbertől 2015. február év végéig terjedő időszakra vonatkozóan közölték a gyanúsítást, végül ugyanezen gyanúsítás szerint vádat emeltek ellenük folytatólagosan, társtettesként elkövetett embercsempészség miatt és [REDACTED] valamint [REDACTED] ellen hivatali visszaélés miatt. A titkos információgyűjtés az iratok szerint 2015. április végéig tartott a terhelttel szemben. Ez idő alatt és azt megelőzően és letartóztatásukig semmilyen nyomozati vagy felderítő cselekményt a nyomozó hatóságok nem végeztek. Ennek ellenére 2015. július 29. napján őrizetbe vették őket, másnap megtörtént a letartóztatásuk, aminek bizonyosságáról a katonai ügyész már előre biztosította őket. A régi Be. 129. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt indok: hogy a hatóságok elől megszökne, elrejtőzne. Amennyiben azonban a bűncselekményt elkövette volna, úgy lehetősége lett volna arra, hogy a közel fél év alatt ezt megtegye. További ok volt a régi Be. 129. § (2) bekezdés c) pontja, miszerint szabadlábon hagyása esetén a társaival, tanúkkal összebeszélne, tárgyi bizonyítási eszközt, okiratot megsemmisítené, veszélyeztetné a bizonyítást. Ugyancsak az mondható el, hogy ezt közel fél év alatt megtehetné volna. Több hónapos letartóztatást követően már új elkövetői szálra is hivatkozott az ügyészség, azonban ilyen nem volt fellelhető a nyomozati iratok között, mégis meg lett hosszabbítva a letartóztatásuk.

A letartóztatásnak semmilyen észszerű indoka nem volt, hiszen a nyomozati iratok szerint az utolsó elkövetés időpontja is 2015. február végi volt, ezt követő időszakra gyanúsítást nem közöltek, de nem is közölhettek, hiszen már áprilistól még titkos információgyűjtés sem folyt ellenük, a nyomozó hatóság egyáltalán nem végzett nyomozati cselekményt, vagy legalábbis ilyenre utaló adat nem állt rendelkezésre a nyomozati iratok között. Gyakorlatilag a nyomozó hatóság mondhatni megfeledezett az ügyről és gyorsan kellett cselekedniük. Ez időszak alatt, az elítéltek letartóztatásáig a három hivatalos személy hivatali tevékenységét végezte, hivatali ellenőrzéseik során mindent rendben találtak náluk.

A Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2020. május 13-án kihirdetett Kb.I.58/2017/178. számú ítéletével [REDACTED] volt címzetes rendőr törzsszázlós I. rendű terhelter tártettesként elkövetett embercsempészség büntette [Btk. 353. § (1) bekezdés, (3) bekezdés d) pont], 5 rendbeli – egy esetben folytatólagosan elkövetett – hivatali visszaélés büntette [Btk. 305. § a) pont] és embercsempészség vétsége [Btk. 353. § (4) bekezdés] miatt mint bűnszervezetben elkövetőt halmazati büntetésül 9 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre, 10 év közügyektől eltiltásra és 500 napi tétel, napi tételenként 1.000 forint, összesen 500.000 forint pénzbüntetésre ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható.

Az I. rendű terhelter – Indítványozót – az ellene 3 rendbeli embercsempészség vétsége [Btk. 353. § (4) bekezdés] miatt emelt vád alól felmentette az elsőfokú bíróság.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mint másodfokú bíróság a 2021. április 21-én meghozott 6.Kbf.41/2020/42. számú ítéletével az elsőfokú határozatot megváltoztatta. Az Indítványozó vonatkozásában az 5 rendbeli – egy esetben folytatólagosan elkövetett – hivatali visszaélés büntettét a Btk. 305. § c) pontja szerint minősítette.

A bíróságok által megállapított tényállás rögzíti a következőket: 2014 októbere és 2015 februárja közötti időszakban a VI. rendű és a IV. rendű terhelter vezetésével bűnszervezetet hoztak létre, melynek tagja volt az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű és az V. rendű terhelter, valamint további személyek. Ezen bűnszervezet célja az volt, hogy [REDACTED] területéről az ott működő embercsempész hálózatok által Magyarországra juttatni kívánt személyeket, akik Magyarországra belépésre engedéllyel nem rendelkeztek, meg nem engedett módon Magyarország területére hozza, majd innen az [REDACTED] irányába tovább szállítsa.

A bíróság szerint a szervezetben a IV. rendű és a VI. rendű terhelter volt a vezető, az Indítványozó részben irányító, részben végrehajtói feladatokat, az V. rendű terhelter szállítási feladatokat látott el [REDACTED] a II. rendű terhelter és a III. rendű terhelter adatok szolgáltatásával és figyelemmel segítette a bűnszervezet bűnelkövetéseit. A szervezet vezetői, azaz a IV. rendű és a VI. rendű terhelter egy ismeretlenül maradt külföldi hálózattal tartotta a kapcsolatot, melynek vezetői, illetve tagjai a [REDACTED] valamint a [REDACTED] megnevezésű személyek voltak. A magyarországi [REDACTED]

bűnszervezet az V. rendű terhelten keresztül ismeretlen tovább szállítóval tartotta a kapcsolatot. A cselekmények során az Indítványozó vezénylési és szolgálatteljesítési adatokkal, a II. rendű terhelten szintén szolgálatteljesítés adataival, valamint [REDACTED] volt címzetes rendőr főtörzsőrmester III. rendű terhelten is határrendészeti feladatvégrehajtási adatokkal látta el a bűnszervezetet.

Mindemellett az I. rendű terhelten a végrehajtásban is részt vett. Az I. rendű terhelten irányítási feladata részben a II. rendű terhelten való kapcsolattartás és információgyűjtés, részben pedig az V. rendű terhelten megbízása és a vele való kapcsolattartás volt. A terheltek a bűncselekményeket rendszeres haszonszerzésre törekedve, hosszabb időre szerveződve követték el, melynek során a feladatokat egymás közt megosztották, a végrehajtás részleteit egyeztettek, a bűnszervezet összehangoltan működött, melynek tagjai a IV. rendű és a VI. rendű terhelten vezetése alatt álltak, a II. rendű terhelten pedig közvetve az I. rendű terhelten által irányították. A bűnszervezet tagjai a cselekményeiket konspiráltak, rejtve és egyszerű léptetett időmeghatározással, a telefonokat és a hívószámokat gyakran cserélve, azokat részben csak a bűncselekmények elkövetéséhez felhasználva, valamint rádió adóvevők és GPS navigációs rendszerek segítségével valósították meg.

1/A. tényállás: 2014. szeptember végén, október elején, pontosabban meg nem határozható időpontban az I. rendű terhelten rávette az V. rendű terhelten arra, hogy közreműködjön illegális határátlépők tovább szállításában az [REDACTED] felé. Az V. rendű terhelten 2014. október 1. napján [REDACTED] autópálya-matricát vásárolt az általa használt, leánya tulajdonában lévő [REDACTED] forgalmi rendszámú, [REDACTED] típusú járművére, majd 2014. október 2. napján három fő Magyarország határát illegálisan átlépő személyt gépjárművébe felvett [REDACTED] társaságában, és őket az I. rendű és a VI. rendű terhelten telefonos utasításainak megfelelően az autópálya-hálózatot használva [REDACTED] szállította. [REDACTED] határátkelőhelyen Magyarországról kilépve, majd onnan Magyarországra visszatért. Ezért a tevékenységéért az V. rendű terhelten az I. rendű terheltenről 200.000 forint készpénzt kapott, melyet az I. rendű terhelten személyesen vitt el az V. rendű terhelten vaskúti lakóhelyére.

1/B. tényállás: 2014. október elején, pontosabban meg nem határozható időpontban az I. rendű terhelten megbízta az V. rendű terhelten a korábbi megbeszélésük szerint, hogy az ismeretlenül maradt személyek segítségével Magyarország területére juttatott négy fő csempésztett személyt az [REDACTED] szállítsa tovább. Erre tekintettel 2014. október 11. napján 2 óra 52 perckor az V. rendű terhelten által használt [REDACTED] forgalmi rendszámú autóra [REDACTED] titi töltőállomáson e-matricát vásárolt egy ismeretlenül maradt személy. Az V. rendű terhelten a gépkocsival [REDACTED] külterületéről a négy fő ismeretlenül maradt csempésztett személy [REDACTED] érintésével [REDACTED] szállította az I. rendű és a VI. rendű terhelten utasításainak megfelelően, akikkel mobiltelefonon tartotta a kapcsolatot. Ezért a cselekményért az V. rendű terhelten az I. rendű terheltenről legalább 150.000 forint készpénzt kapott, melyet az I. rendű terhelten személyesen adott át az V. rendű terheltennek annak lakóhelyén.

I/C. tényállás: 2014. november közepén, pontosan meg nem határozható időpontban az I. rendű terhelt megbízta az V. rendű terheltet azzal, hogy Magyarországra illegálisan belépő személyeket tovább szállítson az [REDACTED] felé. Erre figyelemmel az V. rendű terhelt 2014. november 14. napján a csempészet céljára szolgáló [REDACTED] rgalmi rendszámú, általa használt autót D1 autópálya-matricával látta el, majd 5 óra körüli időben a megbeszéltek szerint [REDACTED] helységtábla közelében 3 fő szír állampolgárt vett fel gépjárművébe, majd velük [REDACTED] útvonalon [REDACTED] irányába közlekedett. Az I. rendű terhelt és az V. rendű terhelt egymással az I. rendű terhelt által adott telefonon tartotta a kapcsolatot, a cselekményét ekként irányítva. Az V. rendű terheltet a Vas Megyei Rendőr-főkapitányság járőrei 11 óra körüli időben ellenőrzés alá vonták, tevékenységét felfedték. A cselekményért az V. rendű terheltnak az I. rendű terhelt személyenként 200 eurót, összesen 600 eurót ígért, amelyet azonban a sikertelenül maradt szállítás miatt az V. rendű terhelt nem kapott meg. Az V. rendű terhelter ezen cselekményéért a Szombathelyi Járásbíróság 2014. december 17. napján meghozott és jogerős 1.B.755/2014/2. számú ítéletével embercsempészés bűntette miatt elítélte.

I/D. tényállás: 2014. december 11. napjáról 2014. december 12. napjára virradó éjjel az I. rendű, a IV. rendű és a VI. rendű terhelt a [REDACTED] r államhatárt illegálisan átlépő, legalább négy, de pontosan nem ismert számú személyt vitt a határ, [REDACTED] térségéből tovább az [REDACTED] felé. Ennek során az I. rendű, a IV. rendű és a VI. rendű terhelt tényleges végrehajtói tevékenységet, míg a II. rendű terhelt [REDACTED] főúton, illetőleg a településeken járőröző rendőrfőőrök figyelésével és helyzetük jelentésével fejtette ki a tevékenységet, a VI. rendű terhelt pedig a határ átlépését követően előfutóként közreműködött az eljárásban ismeretlenül maradt további, az embercsempészsben részt vevő személynek.

I/E. tényállás: 2015. január 20. napjától kezdődően a bűnszervezet újabb nyolc személyt szállított át [REDACTED] határon, majd szállította őket tovább [REDACTED] ennek során az I. rendű, a IV. rendű, az V. rendű és a VI. rendű terhelt szállítási és figyelési feladatokat látott el, míg a III. rendű, illetőleg a II. rendű terhelt a rendőrfőőrök a – határrendész és a más rendőrfőőrök – mozgását figyelték, és erről tájékoztatták a – II. rendű terhelt az I. rendű terhelt útján, illetőleg a III. rendű terhelt közvetlenül – VI. rendű terhelten. A Magyarországra engedély nélkül belépő nyolc személyt az V. rendű terhelt vette fel a járművébe [REDACTED] térségében, azonban, mivel [REDACTED] szállításra beszervezett személy nem érkezett meg, őket az V. rendű terhelt hazánál elhelyezték. Ezután a VI. rendű és az V. rendű terhelt előfutói tevékenysége mellett a [REDACTED] által vezetett [REDACTED] rgalmi rendszámú személygépkocsival négy személyt [REDACTED] irányába juttattak úgy, hogy az V. rendű terhelt az előfutó autóból telefonon irányította [REDACTED] aki a csempészett személyeket szállította. Az V. rendű terhelt a csempészett személyeket [REDACTED] közötti területen vette fel a járművébe, akik a VI. rendű terhelt segítségével és irányításával léptek be Magyarországra a bűnszervezettel [REDACTED]

kapcsolatot tartó személyek közreműködésével. Az [REDACTED] forgalmi rendszámú jármű a [REDACTED] autópályák vonalán haladt Magyarország határáig, majd az ausztriai [REDACTED] településnél vonták közúti ellenőrzés alá [REDACTED]. Az előfutó autó járművezetője a IV. rendű terhelt volt, a cselekmény [REDACTED] felfedésre került, és ezen cselekményért [REDACTED] jogerősen elítélték, az V. rendű és a VI. rendű terhelt az előfutó autóval hazatért. A cselekmény elvégzéséért a pénzt [REDACTED] az V. rendű terhelt ígérte 150.000 forint összegben, míg 50.000 forintot kapott volna az V. rendű terhelt a IV. rendű terheltről. A további négy személy elszállítását az V. rendű terhelt és a VI. rendű terhelt szervezte meg ismeretlenül maradt járművezető igénybevételével, de az I. rendű terhelt is számos ajánlatot tett, hogy segít szállító személyeket találni. Az V. rendű terhelt 30.000 forintot adott át [REDACTED] a költségek megtérítésére.

I/F. tényállás: 2015. február 5. napjáról február 6. napjára virradó éjszakán a bűnszervezet tagjai nyolc személynek nyújtottak segítséget a magyar államhatár jogosulatlan átlépéséhez [REDACTED] térségében, majd a továbbszállításához az [REDACTED] felé. A feladat végrehajtása során a VI. rendű terhelt irányította és koordinálta a bűnszervezet résztvevőit, míg a III. rendű, illetőleg a II. rendű terhelt a rendőrförőrk – határrendész és más, többek között körzeti megbízott rendőrförőrk – mozgását figyelték, és erről tájékoztatták a – II. rendű terhelt az I. rendű terhelt útján, illetőleg a III. rendű terhelt közvetlenül – VI. rendű terhelten. A IV. rendű terhelt előfutóként, illetőleg irányítóként vett részt a cselekményben, az V. rendű terhelt pedig a csempészett személyek szállításában működött közre, melyért pontosan meg nem határozható összegű juttatásban részesültek. Ezen cselekmény során a III. rendű terhelt határrendészként szolgálatban volt, az általa ismert és a VI. rendű terhelten megosztott szolgálati információk által a VI. rendű terhelten, ekként az egész bűnszervezetet jogosulatlan előny célzatával tájékoztatta.

II/A. tényállás: 2014. december 16-án a bűnszervezet újabb embercsempészség végrehajtását kezdte meg előkészíteni, melyben a VI. rendű és a IV. rendű terhelt irányítói, az I. rendű terhelt előfutói, a II. rendű terhelt figyelői feladatokat látott volna el, az V. rendű terhelt tartotta a kapcsolatot a szállítói feladatokra szervezett ismeretlen személlyel. Mindezt egy ismeretlenül maradt [REDACTED] nevű személy megbízása alapján. Az ismeretlenül maradt továbbszállító jelentkezésének elmaradása miatt meghiúsult a cselekmény, ezért a IV. rendű terhelt azt a [REDACTED] nevű személlynél lemondta ugyanezen a napon, 21 óra körüli időben. A terheltek legalább 8 személyt kívántak becsempészni pontosabban meg nem határozható vagyoni előny érdekében.

II/C. tényállás: 2015. február 17. napján a VI. rendű és a III. rendű terhelt [REDACTED] térségében végrehajtandó embercsempészség közös elkövetésében állapodtak meg, melynek időpontja negyed nyolc körül lett volna, azonban a határ túloldalán bekövetkezett események

miatt a csempészendő személyek nem lépték át a határt. Ezért a VI. rendű terhelt utasítást adott a III. rendű terheltnek a határszakasz fokozott figyelésére.

Az elsőfokú ítélet [105] bekezdésében rögzítette, hogy a titkos információgyűjtés eredményének felhasználására tett ügyési indítvány a törvényben foglalt 72 órás határidőn túl került benyújtásra. Az ítélet [113] bekezdése ennek ellenére rögzíti, hogy az indítvány előterjesztésére rendelkezésre álló 72 óra elmulasztása a bizonyíték felhasználhatóságát „értelmszerűen nem érinti”. Az elsőfokú bíróság csakis azokat a hangfelvételeket rekesztette ki, amelyek az elkésztett előterjesztett indítványban egyáltalán nem is szerepeltek, a többi hangfelvétel esetében a felhasználást a bíróság elrendelte.

Az elsőfokú bíróság a védelem bizonyítási indítványai kapcsán akként foglalt állást, hogy a titkos információgyűjtés eredménye felhasználásának engedélyezése körében a védelem által indítványozott engedélyek, okiratok beszerzését szükségtelennek tartja. Az igazolások mellett az engedélyek beszerzését az elsőfokú bíróság elutasította, ezt részben azzal indokolta, hogy „azok feltehetően továbbra is minősített adatot tartalmaznak”, ezt azonban semmilyen ténnyel vagy bizonyítékkal nem támasztotta alá az elsőfokú bíróság.

A védelem indítványozta [REDACTED] kihallgatását abban a körben, hogy az V. r. vádlott kihallgatásáról – amelyen védőként nem vett részt – miként értesítették, az értesítés megfelelt-e a büntetőeljárás szabályoknak. A bíróság ezen indítvány elutasítását azzal indokolta, hogy a védő kihallgatása kizárt – annak ellenére, hogy nem a védőként kifejtett tevékenységére vonatkozott a kihallgatás iránti indítvány, csupán arra, hogy az ő értesítése miként történt a vádlott kihallgatásáról, amelyen mint védő nem vett részt végül –, másrészt pedig azt szükségtelennek tartotta abból az indokból, hogy 5 év elteltével nem várható hogy visszaemlékezzen a történetekre (elsőfokú ítélet [259]–[264] bekezdései).

A védelem indítványozta [REDACTED] tanúkénti kihallgatását is arra a tényre, hogy a nyomozóhatóság a terhelt bizonyítékokat szabálytalanul igyekezett beszerezni.

Elutasításra került a védelem hangszakértő kirendelése iránti indítványa is. A szakértői kirendelését a védelem azért kérte, mert a vádlottak következetesen tagadták, hogy a titkos információgyűjtés során lehallgatott beszélgetésekről készült hangfelvételen ők szereplnének. Az elsőfokú bíróság ezen bizonyítási indítványt is szükségtelennek tartotta, akként foglalt állást, hogy nem igényel különleges szakértelmet annak megállapítása, hogy a felvételeken szereplő hangok mely személytől származnak, a törvény pedig nem teszi kötelezővé a szakértő alkalmazását ez esetben.

Elutasította a bíróság a védelem azon indítványát is, hogy jogsegély iránti megkereséssel szerezze be az elsőfokú bíróság az [REDACTED] lefolytatott büntetőeljárás iratait.

Fellebbezésében Indítványozó kifogásolta a védelem által indítványozott bizonyítások kategorikus mellőzését, a másodfokú bíróság azonban – bár a bizonyítás lefolytatására lehetősége lett volna – maga is elutasította ezen indítványokat, ítéletében osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját.

A bíróság jogerős ügydöntő, a vádról rendelkező határozata ellen az I. rendű, a II. rendű, a IV. rendű terhelt, valamint a III. rendű és a VI. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára, a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára és a Be. 649. § (6) bekezdésére hivatkozva, elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása, másodlagosan a törvénysértő minősítés megváltoztatása és lényegesen enyhébb büntetés kiszabása érdekében.

A Kúria felülvizsgálati indítványokat nem találta alaposnak és a Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsa Kb.I.58/2017/178. számú, illetve a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.41/2020/42. számú ítéletét az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű, a IV. rendű és a VI. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartani rendelte.

A tények teljességéhez tartozik, hogy VI. r. terhelt perújítási indítványt terjesztett elő, amelyet a Fővárosi Ítéltábla 4.Kpi.10.030/2022/8.számú végzésével elsőfokon elutasított, az elsőfokú végzést a Kúria Bpkf.III.1.430/2022/3. számú másodfokú végzésével (döntések I/4. szám alatt mellékelve) helybenhagyta.

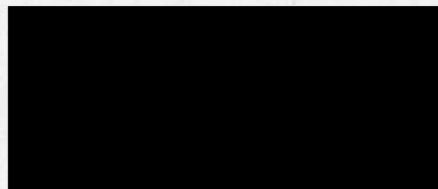
b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Az Abtv. 27. § b) pontja szerinti, rendes jogorvoslati lehetőségeit Indítványozó már kimerítette. A Kúria végzése ellen a fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A Kúria Bfv.III.745/2021/30. számú végzését 2022. május 18-án kézbesítették Indítványozó részére ezért az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidő benyújtására alapjául szolgáló, bírói döntés közlésétől számított 60 nap megtartásra került. Indítványozó alkotmányjogi panaszát az időközben megindult – nem indítványozó által kezdeményezett – perújítási eljárásra tekintettel egyesbírói eljárásban az Ügyrend 32. § (3) bekezdése alapján visszautasította a t. Alkotmánybíróság, egyúttal tájékoztatta indítványozót, hogy a perújítási eljárás jogerős elbírálását követően az Ügyrend 32. § (4) bekezdése értelmében – álláspontom szerint azonban helyesen az Ügyrend 32/A. § (2) bekezdése alapján – jelen alkotmányjogi panasz előterjesztésének lehetősége nyitva áll. Indítványozó jelen alkotmányjogi panaszt az Ügyrend és az Abtv. szerinti határidőben

benyújtotta, a t. Alkotmánybíróság IV/665-3/2023. számon hiánypótlást bocsátott ki. A hiánypótlási felhívásban foglalt határidőben indítványozó jelen egységes szerkezetbe foglalt alkotmányjogi panaszt terjeszti elő jogi képviselője útján.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

Indítványozó az Abtv. 27. § harmadik fordulatóban megkövetelt, közvetlen és aktuális, továbbá az ügyben való személyes érintettsége fennáll, ugyanis a sérelmezett eljárásban vádlott volt.

e) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panászt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Abtv. 29. §-ában foglalt két feltétel tehát vagylagos, jelen esetben azonban mindkét feltétel teljesül. Jelen alkotmányjogi panasszal támadott eljárásban az eljáró bíróságok megfosztották a védelmet a hatékony védekezéshez való jogáról [1320/B/1993. számú AB határozat; 8/2013. (III. 1.) AB határozat], a védői bizonyítási indítványok kategorikusan elutasításra kerültek, a vádhatóság pedig meg sem kísérelte a terhelteket mentő körülmények feltárását. A védelmi jogok kiüresítése folytán a terheltek a büntetőeljárás tárgyává váltak, arra érdemi ráhatással nem bírtak. A védelem bizonyítási indítványait jellemzően arra hivatkozással utasították el az eljáró bíróságok, hogy az eljárás elhúzódásához vezetnének, illetőleg, hogy azok lefolytatása nem célszerű. A t. Alkotmánybíróság többek között 11/1992. (III. 5.) AB határozatában elvi éllal rögzítette, hogy az alkotmányos garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárás egyszerűsítése vagy az időszerűség követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők. [hasonlóan: 49/1998. (XI. 27.) AB határozat; 5/1999. (III. 31.) AB határozat]

Továbbá a titkos információgyűjtés szoros kapcsolatban áll a magánszférához való joggal, az információs önrendelkezési joggal és az emberi méltósághoz való joggal, s mint ilyen, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősül [2/2007. (I. 24.) AB határozat]. Ezért az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés pedig az, hogy bírói kontroll nélkül megengedhető-e a magánszférához való jog és az információs önrendelkezési jog, végső soron az emberi méltósághoz való jog korlátozása [35/2002. (VII. 19.) AB határozat]. Mivel végső soron, ha a büntetőeljárásban nincs a vád részéről megfelelően igazolva, hogy a titkos információgyűjtés engedélyezése a hatályos jogszabályoknak megfelel, akkor nem csak a tisztességes eljáráshoz való jog sérül, hanem ellehetetlenül a bírói kontroll gyakorlása, ami a magánszféra súlyos megsértését is megállapíthatóvá teszi.

Végül pedig kiemelten fontos alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés annak eldöntése, hogy a védői jelenlét – a jogszabályi rendelkezések egyértelmű tiltása ellenére – biztosítottnak tekinthető-e telefonon történő kapcsolatlétesítéssel a védelemhez való Alaptörvényben biztosított jog megsértése nélkül. Álláspontunk szerint ugyanis ez nem lehetséges, így az eljáró bíróságok megsértették az érintett vádlottak védelemhez való jogát és így az egész eljárás sértette Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát is.

II.

Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

- Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése: „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- Alaptörvény II. cikk: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”
- Alaptörvény VI. cikk: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.” „Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”
- Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”
- Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése: „Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”
- Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése: „A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez.”
- Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

A megamisíteni kért bírói döntések alaptörvény-ellenességének indokolása

A korábbi alkotmánybírósági gyakorlat alkalmazhatóságáról

1. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott*

ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja, vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

2. Emellett a nemzetközi sztenderdekkel kapcsolatban – különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményére (a továbbiakban: Egyezmény) – rámutatok, hogy az Egyezményt a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették jogalkalmazói tevékenységük során, mi több, egyfajta kötelező minimum sztenderdként tekintenek a strasbourgi gyakorlatra.

3. Előjáróban fontos hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróság elvárja a rendesbíróságoktól, hogy ítélezésük során az ügy alapjogi aspektusait figyelembe vegyék. Az Alaptörvény 28. cikkének első mondata ([a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik) az állam (a bíróságok) kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassa. Emellett természetesen a jogalkotó feladata az Alaptörvényben foglalt jogok érvényesítése a normaalkotási tevékenysége során, de amint a magánjogi jogszabályoknak meg kell felelniük az Alaptörvényben foglaltaknak, úgy a magánjogi jogalanyokra is – közvetett módon – kihat az Alaptörvény normatartalma, a valódi alkotmányjogi panasz intézményén és a rendes bíróságok alkotmánybírósági határozatokra alapított joggyakorlatán keresztül.

4. Ezzel a rendes bíróságok ítélező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevételes védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén. Az Alaptörvény említett rendelkezése azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abrv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” [3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás (18); 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás (30)].

5. Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra (7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]).

6. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatának megfelelően csak az ítéletek alkotmányossági felülvizsgálatát végzi, nem minősül az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának. Az alkotmányjogi panasszal kapcsolatos hatásköre is – az Indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja. Önmagukban a bíróságok által előidézett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak, hiszen akkor az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna (3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]). Indítványozó erre tekintettel hangsúlyozni kívánja, hogy jelen indítvány nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmának elvébe, a beadványban foglaltakat semmiképpen nem lehet ekként értelmezni, az egyértelműen ellentétes lenne az Indítványozó előadásával és annak szándékolt tartalmával. Indítványozó nem egyszerűen a döntések helyességét vitatja, beadványa nem a tartalmi szempontú felülvizsgálatot célozza, hanem a fentiekben már jelzett és a továbbiakban részleteiben kifejtendő alkotmányjogi kontextusban kéri azok alkotmányos felülbírálatát.

7. Az Alkotmánybíróság döntéseiben rendszeresen hangsúlyozza, hogy „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tiszteletlené az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza” (3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; Indokolás [13]–[15]). Ugyanakkor a 25/2013. (X. 4.) AB határozat szerint „[a] büntetőjogi szankciórendszer megtorló és a terhelt alkotmányos alapjogait súlyosan korlátozó jellege miatt az Alkotmánybíróság arra a felismerésre jutott, hogy a bírói döntés jogerejének tisztelete semmiképpen nem élvezhet előnyt az anyagi igazság érvényesülésével szemben azokban az esetekben, amikor a bűnügyekben ítélező bíróságok a terhelt hátrányára vétének hibát a jogalkalmazásban, avagy a releváns tények rekonstruálásában tévednek” (Indokolás [37]).

A. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme vonatkozásában

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben releváns gyakorlata

8. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben a 21/2014. (VII. 15.) AB határozat alapján „nincs akadálya a tisztességes eljáráshoz való jogot értelmező, de már hatályon kívül helyezett alkotmánybírósági határozatok egyes elvi megállapításai felhasználásának az Alaptörvény értelmezésekor, mivel azok összhangban vannak az Alaptörvény céljával és értelmező rendelkezéseivel is” (Indokolás [50]-[60]).

9. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).

10. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]].

11. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket [14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120]. Ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön [3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]].

12. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266]. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elctmú kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható

{3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes – régóta töretlen – gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság ugyanis már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban hangsúlyozta, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (ABH 1998, 91, 98).

13. Kiemelte ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[e]mellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban egyes alapjogok esetében az Alkotmány maga tartalmaz további kritériumokat, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét voltukban sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett. [...] Ez a módszer egyes esetekben a korlátozás abszolút határát vonja meg, másutt annak alkotmányosságát saját, külön ismérvek alapján teszi eldönthetővé, akár úgy is, hogy a szükségesség/arányosság mérlegelését csakis az Alkotmányban meghatározott szűkebb és konkrét követelmények tekintetében engedi meg. Így ezeknek az alapjogoknak a lényeges tartalma állandóbban és egyértelműbben határozható meg, mint azoké a jogoké, amelyekre az általános szabályt kell alkalmazni.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály, *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége [22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]].

14. Az Alkotmánybíróság az 1149/C/2011. AB határozatában a következőket állapította meg: „Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata szerint egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása mellett lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. Az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket. *Kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye* [14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118-120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 256.].

15. Tehát számos alkotmánybírói döntés rámutatott, hogy az eljárás tisztessége olyan minőség, amely az eljárás egészének figyelembevételével ítéltető meg. Az Alkotmánybíróság az

erre vonatkozó döntéseiben meghatározza a tisztességes eljárás által megkövetelt általános ismérveket. Kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal „szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye” [pl. 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118-120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 256.

Védelemhez való jog

16. A 166/2011. (XII. 20.) AB határozat szerint „Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy az Alkotmány 57. § (3) bekezdése szerint a büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. A védelemhez való alkotmányos alapjog elsősorban a büntetőeljárás alá vont személy saját eljárási jogosítványában és a védő igénybevételéhez való jogban, másrészt a védő jogállásában realizálódik. A védelemhez való jog, így a védelem funkciójának ellátása garanciális jelentőségű a büntetőjogi felelősség kérdésében hozott jogerős döntésig, amelynek meg kell felelnie az anyagi igazság jogállami követelményének (1320/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 683, 685.). Az Alkotmánybíróság a védelemhez való joggal összefüggésben hangsúlyozta, hogy a védelemhez való jog csak az elkerülhetetlenül szükséges és arányos mértékben, a lényeges tartalmat illetően pedig egyáltalán nem korlátozható.”

17. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a védelemhez való jog elsősorban annak a lehetőségét biztosítja a büntetőeljárás alá vont terhelt számára, hogy védő segítségét vehesse igénybe. [25/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 414, 415.; Abh., ABH 2008, 1926, 1938.; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [26]] A 8/2013. (III. 1.) AB határozatban elvi élel szögezte le továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a védő meg nem jelenése csak abban az esetben egyeztethető össze a védelemhez való joggal, ha a nyomozást folytató hatóság képes igazolni, hogy kellő időben megtette mindazokat az intézkedéseket, amelyek alapján a védőnek lehetősége lett volna részt venni a kihallgatáson. Ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményként fogalmazta meg, hogy a Be. 48. § (1) bekezdésének alkalmazásakor a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben kell értesíteni, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelti kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető [lásd 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Rendelkező rész 1. pont és Indokolás [45]].

18. A t. Alkotmánybíróság 166/2011. (XII. 20.) AB határozatában elvi élel állapította meg, hogy a védelem funkciójának ellátása garanciális jelentőségű, lényeges tartalmát illetően egyáltalán nem korlátozható.

19. A védelemhez fűződő jogot a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (3) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy "[a] büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt." A védelemhez való jog lényeges tartalmát tekintve a 2012. január elsejétől hatályos Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (3) bekezdésével azonosan rendelkezik, amikor azt írja elő, hogy "[a] büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt." Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozat megállapításaiból indult ki, amely úgy fogalmaz, hogy az "Alkotmánybíróság az újabb ügyekben felhasználhatja azokat az érveket, amelyeket az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott korábbi határozata az akkor elbírált alkotmányjogi kérdéssel összefüggésben tartalmazott, feltéve, hogy az Alaptörvény konkrét – az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges. [...] Az egyes intézményekről, alapelvekről és rendelkezésekről kialakított értelmezése a határozataiban található meg. Az Alkotmánybíróságnak azokra az alapértékekre, emberi jogokra és szabadságokra, továbbá alkotmányos intézményekre vonatkozó megállapításai, amelyek az Alaptörvényben nem változtak meg alapvetően, érvényesek maradnak." (Indokolás [40]-[41]) Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében biztosított védelemhez fűződő jog értelmezésekor irányadónak tekinti a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban kimunkált alkotmányos tételeket.

20. Az Alkotmánybíróság az 6/1998. (III. 11.) AB határozatban a védelemhez való jog tekintetében is összegző elvi tételeket rögzített. Eszerint a védelemhez való jog a terhelt és a védő jogaiban ölt testet. A védelemhez való jog alkotmányos megítélése csakis a terhelt és a védő jogainak együttes szemlélete alapján lehetséges. „A védő a büntetőeljárás önálló személye, jogai nem átruházott jogok, hanem a büntetőeljárás alá vont személy objektív érdekét szolgáló, de önálló eljárási jogosítványok. [...] Ebből a sajátos és önálló jogállásból is következik meghatározott körben a kötelező védelem, továbbá az, hogy a védő jogosítványai bizonyos esetekben tágabbak lehetnek a terhelténél.” (ABH 1998, 91, 93). Az Alkotmánybíróság elsőként a 8/2013. (III. 1.) AB határozatában rögzítette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikkének (3) bekezdésében biztosított védelemhez fűződő jog értelmezésekor irányadónak tekinti a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban kimunkált alkotmányos tételeket (Indokolás [25]-[26]).

21. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a védelemhez való jog egyik – számos más jogosultság mellett érvényesülő – és jelen ügy megítélése szempontjából relevanciával bíró eleme annak a lehetőséget biztosítja a büntetőeljárás alá vont terhelt számára, hogy védő segítségét vehesse igénybe. (25/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 414, 415.; ABH 2008, 1926, 1938.; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [26]) Ugyanakkor a törvényes vád megalapozottságát szolgáló nyomozás és a büntető felelősség kérdésében a jogerős döntés meghozatalára hivatott bírósági eljárás – alkotmányos alapjogok szempontjából is jelentős – eltérései [lásd például 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 264–267.; 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 516–525.] indokoltá teszik a védelemhez való jog részletszabályainak differenciáit meghatározását. Ennek következtében a védelemhez való jog alkotmányos tartalmából nem következik, hogy a törvényalkotónak a személyes védekezés és a professzionális védelem szabályait a büntetőeljárás valamennyi szakaszában egységesen kell meghatároznia. (ABH 2008, 1926, 1939.) A fentiek előrebocsátását követően állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy a nyomozások ésszerű időn belül történő befejezésének alkotmányos követelményére figyelemmel „[n]em jelenti a védelemhez való jog szükségtelen és aránytalan korlátozását, és nem ellentétes a tisztességes eljáráshoz való jog követelményeivel, hogy a törvényalkotó a nyomozási szakaszban még a kötelező védelem eseteiben (Be. 46. §) is csak lehetőségként szabályozza a védő jelenlétét az eljárási cselekményeknél.” (ABH 2008, 1926, 1939., megerősítve: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [30] és 3193/2015. (X. 7.) AB végzés, Indokolás [16])

22. Az Alkotmánybíróság a dokumentumok birtoklásához való jogot (amely az „eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és – megfelelő biztosítékok között – birtokolását” jelenti) alapvetően a hatékony és megfelelő felkészülést biztosító védelemhez/védekezéshez való jog részeként és a fegyveregyenlőség garanciájaként kezeli [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96.; 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [60]–[61]].

23. Amint azt a 15/2016. (IX. 21.) AB határozat is megfogalmazta: „[a] védelmet megillető jogok magukban foglalják az ügy megismerését és az ügy előbbre vitelét célzó jogokat is. Az ügy megismerését biztosító jogok közé tartozik a jog a hatósági határozatok, intézkedések megismerésére, az irathetekintésre és a jelenléthez való jog is” (Indokolás [38]).

24. Az Alkotmánybíróság azokat a rendelkezéseket, amelyek jogot biztosítanak a terhelt számára az eljárási cselekményeken való részvételre, úgy tekinti, hogy azok a védelemhez való jog

érvényesülését hivatottak biztosítani, s e jog intézményvédelmi oldalához kapcsolódnak (302/B/2007. AB határozat, ABH 2007, 2171, 2174.).

25. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás funkciómegosztás alkotmányossága kérdésével több alkalommal foglalkozott. A 14/2002. (III. 20.) AB határozatában kiemelte, hogy a hatalommegosztás elvéből következően a hatalmi ágak elválasztása alkotmányos szerkezetében a bírói hatalom függetlenségének kitüntetett szerepe van (ABH 2002, 101, 104.). A hatalommegosztás elvéből következik a bíróságnak az igazságszolgáltatási monopóliuma, amely végső soron az ítélezési tevékenység kizárólagosságában ölt testet. A büntető igazságszolgáltatás rendszerében a bíróságon kívül más szervezetek és személyek is részt vesznek. A részt vevő szervezetek (rendőrség, ügyészség, bíróság) a büntetőeljárás egyes szakaszaiban eltérő feladatok címzettjei, amelyeket a jogszabályi keretek között önállóan látnak el. A büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó egyes funkciókat az az alkotmánybírói gyakorlat is elkülöníti, s az ítélezési tevékenységen kívül nevesíti az ügyészség vádmonopóliumát, és a védelemhez való jogot. Ezt a funkciómegosztást egyebekben a régi Alkotmányra alapította a testület, ám az az Alaptörvényben is tetten érhető. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a „vádrendszerű és kontradiktórius eljárás lényegéből fakadó követelmény, hogy az igazságszolgáltatás monopóliumával rendelkező bíróság és a közvádlói hatalmat kizárólagosan birtokló ügyészség hatásköre, tevékenysége, mozgásteret egyaránt átlátható, kiszámítható legyen. (ABH 2002, 101, 113.).

Indokolási kötelezettség

26. A tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogosítvány, az indokolt bírói döntéshez való jog, lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [28]-[34]}. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből így levezetett indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az alkotmánybírói következetes gyakorlat szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből azonban nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {legutóbb pl. 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.

27. Az Alkotmánybíróság a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában összefoglalóan kimondta, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [lásd 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]]” (Indokolás [26]).

Ártatlanság vétele, *in dubio pro reo* elv

28. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdés szerint senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg. Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) számú határozatában megállapította, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. és 7. Cikke, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (4) bekezdése szabályozási alapjaikat tekintve összevethetők, ezt követően pedig ismertette az EJEB gyakorlatát az *in dubio pro reo* elv tekintetében, amely az ártatlanság vételeként a bizonyítási teherrel összefüggő aspektusából fakad. Az ártatlanság vétele az EJEB gyakorlatában több követelményt egyesít magában. Ezek a bizonyítási teherrel, a tényeket és jogokat érintő törvényes vételekkel, az önvádra kötelezés tilalmával, a tárgyalást megelőző nyilvánossággal, továbbá a vádlott bűnösségére vonatkozó, az eljáró bíróságtól, illetve egyéb közhivataltól származó előzetes nyilatkozatokkal kapcsolatosak (Allen kontra Egyesült Királyság [GC] (24524/09), 2013. július 12., 93. bekezdés). A 6. Cikk 2. bekezdéséből eredően a bizonyítás terhe a vád oldalára esik, és bármilyen kétség a bizonyítás tekintetében a vádlott javára szolgál.

29. Az *in dubio pro reo* elvének lényegét az Alkotmánybíróság több más döntésében is érintette. Az 1284/B/1990. AB határozatban - a büntetőeljárások kapcsán - kialakított álláspontja szerint: "az ártatlanság vételeként következménye, hogy a büntetőeljárásban a bizonyítási teher nem a terheltre, hanem a büntető ügyekben eljáró hatóságokra hárul. A hatóságok bizonyítási kötelezettsége nem merül ki a bűnösségre vonatkozó tények feltárásában és értékelésében. A büntetőeljárás törvény hangsúlyozza a minden oldalú bizonyítási kötelezettséget, s előírja, hogy az eljáró hatóságok a terhelt javára szóló körülményeket is tisztázzák.

Fegyveregyenlőség

30. A tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogosítvány, a fegyveregyenlőség követelménye, lásd: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49].
31. A fegyveregyenlőség a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. Ezáltal biztosítható, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Ezen a ponton érintkezik a tisztességes eljáráshoz való jog a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés idejének és eszközeinek követelményével {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [33]}.
32. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványai között határozta meg az Alkotmánybíróság a fegyverek egyenlőségét {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}. Az Alkotmánybíróság a 21/2014. (VII. 15.) AB határozatában – melyet a 10/2017. (V. 5.) AB határozatban megerősített – kifejtette: „Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően a büntetőeljárásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.” {Erre nézve lásd: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]}.
33. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. Az Alkotmánybíróság több határozatában hangsúlyozta, hogy a közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 84-85.; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 372, 376-377.; 5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75, 88-89.; 422/B/1999. AB határozat, ABH 2004, 1316, 1320, 1322.]. A védelemhez való jogra vonatkozó alkotmánybírósági határozatok hangsúlyozták, hogy az Alkotmány rendelkezéseinek csak a működésében eredményes védelemhez való jog felel meg, mely csak az elkerülhetetlenül szükséges és arányos mértékben, a lényeges tartalmat illetően pedig egyáltalán nem korlátozható [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 44.; 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 93-94.]”

34. A IV/237/2018. számú AB határozatban elvi élel rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy a tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelmét eredményezheti olyan eljárásjogi vagy anyagi jogi szabály megsértése, amely az eljárás valamelyik szereplője (jellemzően valamelyik fél) számára többletjogosultságot biztosít vagy őt éppen valamilyen fennálló jogától, vagy jogosultságától fosztja meg, olyan kérdések tekintetében, amelyek érdemben befolyásolják, elnehezítik vagy akár el is lehetetlenítik a bizonyítást, megváltoztatva ezzel az eljárás végkimenetelét.

35. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította az adott ügyben, hogy a kérelmezett egyetlen bizonyítási lehetősége a szakértő kirendelése lett volna ebben a speciális eljárásban, azonban a bíróság a szakértő kirendelését megalapozott indokolás nélkül megtagadta. (IV/237/2018.)

Jogorvoslathoz való jog [At. XXVIII. cikk (7) bekezdés]

36. A jogorvoslathoz való jog tartalmát tekintve az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belül magasabb szervhez fordulás jogát jelenti szervezeti szinten. Ez megköveteli, hogy a jogalkotó tényleges és hatékony jogorvoslatot biztosítson a döntéssel szemben. „A tényleges és hatékony jogorvoslat akadályát képezheti akár a részletszabályok hiánya vagy jellege, ami miatt a jogorvoslat formálissá válik (például mert nem biztosított, hogy az érintett tudomást szerezzon a döntésről, az eljárási határidők rövidege ellehetetleníti a jogorvoslat érdemi kezdeményezését stb.).” Hangsúlyozta ugyanakkor az Abh. azt is, hogy az olyan korlátozások, amelyek az eljárás hatékonyságát és gyorsaságát biztosítását célozzák, olyan korlátozásai a jogorvoslathoz való jognak, amelyekkel az alapjog jogosultjainak számolni kell.

37. Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság értelmezése szerint ez az alapjog megköveteli, hogy „az érdemi, ügydöntő, az érintett helyzetét, jogait lényegesen befolyásoló határozat [döntés] tekintetében a jogorvoslat biztosítsa a döntést hozó szervtől eltérő más szerv részéről a felülvizsgálatot, az állásfoglalást a döntés helyessége, törvényessége tekintetében, esetleg a döntés megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését. Vagyis a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy [...] ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. Ugyanakkor az ilyen felülvizsgálatot nem biztosító jogorvoslat nem feltétlenül alkotmányellenes a nem érdemi, nem ügydöntő határozatok esetén.” [5/1992. (I. 30.) AB határozat] A jogorvoslathoz való jog korlátozásának kereteit az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése határozza meg: eszerint arra valamely alkotmányosan értékelt cél érdekében, e cél eléréséhez arányosan történhet (alkotmányos célhoz kötöttség-szükségesség-arányosság tesztje). A jogorvoslathoz való jog tartalmára és a korlátozás alkotmányos követelményeire figyelemmel a jogorvoslathoz való jog több részelemre tekintettel vizsgálja az alapjog érvényesülését az Alkotmány-bíróság eddigi gyakorlata alapján.

38. Minden jogorvoslat lényegi eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát." {23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186, elsőként megerősítve: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]} Ez elsősorban a megfelelő eljárásjogi szabályok megalkotásával biztosítható. „Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony jogorvoslat lehetőségének a biztosítását követeli meg, így nem csak abban az esetben állapítható meg az alapjog sérelme, ha a jogorvoslat lehetőségét teljesen kizárták [lásd például 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]], hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni, így például, ha azt a részletszabályok rendelkezései akadályozzák meg, ezáltal üresítve ki, illetve téve formálissá a jogorvoslathoz való jogot (Indokolás [28]–[31]).” {10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [68]; 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [113]}

39. „Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége.” {22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]; 12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [25]; 24/2015. (VII. 7.) AB határozat [19]}

40. A tényleges és hatékony jogorvoslat egyrészt kötelezettségeket fogalmaz meg az állammal (a jogalkotóval és a jogalkalmazókkal) szemben, hogy a jogorvoslat tényleges és hatékony igénybevételét biztosítsák az alapjog alanyai számára. „A jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése tevékeny közreműködést követel az állam részéről. Egyrészt a jogalkotónak meg kell alkotnia azokat az eljárási szabályokat, melyek szerint ez az alapjog gyakorolható, másrészt pedig a jogalkalmazók kötelesek e szabályokat követve eljárni. A fél akkor tudja tehát gyakorolni a jogorvoslathoz való alapjogát, ha a bíróságok az alapjog érvényesítésére rendelt jogszabályi előírások szerint járnak el.” {18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [12]}

Az eljárás észszerű határidőben történő befejezése

41. Az indítványozók hivatkoztak az eljárás észszerű határidőben történő befejezéséhez való jog sérelmére, amely kérdés az Alkotmánybíróság 2/2017. (II. 10.) AB határozata alapján büntetőügyben vizsgálható kérdés. Ezen határozatában az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy amennyiben a bíróság a terhelttel szemben alkalmazott büntetőjogi jogkövetkezményt az eljárás elhúzódása miatt enyhíti, akkor határozatának indokolása rögzítse az eljárás elhúzódásának a tényét, valamint azzal összefüggésben a büntetés enyhítését és az enyhítés mértékét.

42. Az eljárás észszerű határidőn belül történő befejezésének követelménye a Be. számos rendelkezésében érvényesül. A Be. az egész büntetőeljárásra - és nemcsak annak bírósági szakaszára nézve - tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek az eljárás gyors és észszerű lefolytatását szolgálják. Az alkotmányossági szempontból nem az egyes eljárási cselekmények és az elvégzésükre kitűzött határidők indokoltságát kell vizsgálni, hanem a bíróság azon törekvését, hogy a terhelttel szembeni vádat - a tisztességes eljárás egyéb követelményeinek a szem előtt tartása mellett - mielőbb elbírálja. Kétségtelen azonban, hogy az Alkotmánybíróság erre a törekvésre nézve az egyes per-cselekményekből, a fegyelmezett pervezetésből, a pertörténet egyes tényeiből tud következtetéseket levonni.

A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre

43. Jelen alkotmányjogi panasszal támadott bírósági eljárás során, illetve a támadott ítéletekben számos alaptörvény-ellenesség állapítható meg, az eljárás részleteiben és összességében sem felel meg a tisztességes eljáráshoz való jog követelményeinek. [6/1998. (III. 11.) AB határozat.

44. Az elsőfokú ítélet alapvetően sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, azon belül különösen a külön is nevesített védelemhez való jogot, valamint a fegyverek egyenlőségét. Az elsőfokú bíróság csak azon bizonyítékokat vizsgálta, amelyek a vádat támasztották alá, semmilyen egyéb bizonyítási indítványt nem teljesített, amellyel a vádlottak védekezésüket tudták volna alátámasztani (így pl. becsatolt fényképfelvételek, [REDACTED] tanú meghallgatása, titkos információgyűjtés körében tett bizonyítási indítványok). Sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem adta indokát annak, hogy miért nem fogadta el a vádlottak védekezését és miért nem rendelték el a bizonyítási indítványokat. Csak azt rögzítik, hogy megtörtént a bizonyítékok értékelése, de annak mibenlétéről nem adnak számot, csak azon bizonyítékokkal foglalkozik az ítélet, amelyeket a vádhatóság sorakoztatott fel: „A vádlotti védekezéseket körültekintően vizsgálta önmagukban is, valamint összevetette a releváns bizonyítékokkal. A tárgyaláson törvényesen olvasta fel a vallomást tenni nem kívánó vádlottak korábbi vallomásait. Tanúkat hallgatott ki, ismertette a rendelkezésre álló

bizonyítékokat, ennek körében iratellenes megállapítás nem tett.” Az elsőfokú bíróság a védelem által már a tárgyalási szakasz elején előterjesztett bizonyítási indítványokat és ebben a körben tett észrevételeket hagyta figyelmen kívül, azokra ki sem tért – így pl. a titkos adatszerzés kapcsán.

45. A védelem által felajánlott bizonyítékokat az eljáró bíróságok nem vették figyelembe, az indítványozott bizonyítást nem folytatták le és ennek indokát sem adták az ítéletekben. A bizonyítási indítványok előterjesztése a védelemhez való jog legmarkánsabb és leghatékonyabb jogosultsága. Azzal, hogy az elsőfokú bíróság az indítványozott bizonyítást mellőzte, a másodfokú bíróság és a Kúria pedig nem orvosolta ezt, sérült Indítványozónak a védelemhez való joga. [166/2011. (XII. 20.) AB határozat]

46. A védelemnek az eljárás során nem volt lehetősége a bizonyításban érdemben részt venni, ezáltal a védelem a formális részvételre korlátozódott, ami alapvetően sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és a fegyveregyenlőséget, a terheltnek és a védelemnek az eljárás aktív résztvevőinek kell lenniük, az eljárásra érdemi ráhatással kell, hogy bírjanak, ennek hiányában a terhelt a büntetőeljárás résztvevője helyett annak tárgyává válik. [36/2013. (XII. 5.) AB határozat]

47. A védelem által indítványozott bizonyítás, így különösen a szakértő bevonása és a tanúk meghallgatása nem mellőzhető azzal az indokkal, hogy az eljárás befejezését késleltetné. A t. Alkotmánybíróság számos határozatában (így pl. 11/1992. (III. 5.) AB határozat; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat; 422/B/1999. AB határozat) leszögezte, hogy az a tisztességes eljárás alaptörvényi garanciái – így a hatékony védelemhez való jog – az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők.

48. A t. Alkotmánybíróság gyakorlatában következetesen érvényre juttatja a tisztességes eljáráshoz való jog védelme során, hogy a tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelmét eredményezi az olyan eljárásjogi szabály megsértése, amely az eljárás valamely szereplőjét fennálló jogától megfosztja, így különösen, ha elnehezítik vagy akár el is lehetetlenítik a bizonyítást, megváltoztatva ezzel az eljárás végkimenetelét. [IV/237/2018. AB határozat]

49. A másodfokú bíróság kifejtette, hogy tényállás megállapítása és a bizonyítékok értékelése az elsőfokú bíróság joga és kötelezettsége. Kifejtette, hogy a határozatát az elsőfokú bíróság által hozott tényállásra alapítja, amennyiben az nem megalapozatlan. Természetesen a terheltet hivatkoztak megalapozatlanságra, hiszen nem foglalkozott sem az ügyészség, sem az elsőfokú bíróság a védekezésükkel. A vádhatóság tagja még a védekezésük előterjesztését követően tett is olyan megjegyzést, hogy védekezésük egybe esik a lehallgatási anyagok tartalmával. Kifejtette a másodfokú bíróság, hogy a felülmérlegelés tilalma alól csak a terhelt terhére van lehetőség az eltérésre. A terheltet viszont kérték felmentésüket vagy enyhébb büntetés kiszabását, hiszen az elsőfokú bíróság nem értékelt minden bizonyítékot és nem minden bizonyítékot vetett össze a

többivel, mint pl. a lehallgatási anyagot a védekezésükkel. E körben pedig lényeges az is, hogy a bíróságok minden konkrétum nélkül hivatkoznak arra, hogy kódnyelven beszéltek a lehallgatott személyek, de nem jelölik meg, hogy a beszélgetésekben mit értenek „kódnyelv” alatt, milyen szavakra értették azt, és azzal mit akartak leplezni.

50. Az indokolási kötelezettség természetesen nem jelenti azt, hogy az eljáró bíróságnak a védelem által felhozott valamennyi észrevételt meg kellene cáfolnia [3107/2016. (V. 24.) AB határozat], jelen esetben azonban a kódnyelv (virágnyelv) megállapítása alapvető jelentőséggel bír. A kódnyelv alkalmazása alapján állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a vádlottak összehangoltan, ráadásul a bünszervezet fogalmi elemeit is kimerítve működtek együtt. A kódnyelv alkalmazása tehát a bűnösség megállapítása és a büntetés kiszabása körében is alapvető jelentőséggel bír. Az eljáró bíróságoknak ebből fakadóan indokolási kötelezettségük volt a kódnyelv megállapítása vonatkozásában, azonban sem az elsőfokú, sem a másodfokú ítélet nem ad számot arról, hogy milyen konkrét tények alapján (mi volt a kódnyelv, mely kifejezése mire utaltak, mi volt a rejtett tartalom stb.) került megállapításra a kódnyelv alkalmazása.

51. Az ítéletek adósak maradtak annak ismertetésével is, hogy a kódnyelv megállapítása során milyen bizonyítékokból konkrétan mely kifejezések, lehallgatott beszélgetések kerültek felhasználásra. Az eljáró bíróságok tehát a kódnyelv vonatkozásában mind az annak megállapítására okot adó tények, bizonyítékok rögzítése, mind a tényekből levonható jogi következtetés (a vádlottak által használt kifejezések szervezetszerűsége utaló kódnyelvként minősülnek) körében elmulasztották az indokolási kötelezettségüket az ügyben lényeges körülmények tekintetében, megsértve ezáltal indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát [7/2013. (III. 1.) AB határozat].

52. Tehát az ítéleti indokolásból nem derül ki, hogy az elsőfokú bíróság felderítette-e a terhelt tudattartamát. A vádlottak következetesen tagadták a bűncselekmény elkövetését és arra hivatkoztak, hogy az ítéletben foglaltak ellenére nem volt kódnyelv. Ez az indokolási hiányosság különösen szembetűnő, amikor a bíróságok csak a lehallgatási anyagot tüntetik fel bizonyítékként és még az V. r. terhelt vallomásaira sem hivatkoznak.

53. Mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság, mind a Kúria figyelmen kívül hagyta [redacted] V. r. terhelt vonatkozásában azon körülményt, hogy vallomásai nem voltak felhasználhatóak, mert azokat törvényellenesen szerezték be (Be. 167. § (5) *Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve a (2) bekezdésben meghatározott hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők büntetőeljárási jogainak lényeges sérelmével szerzett meg.*) Kérővőan sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot az, hogy a Kúria – korábbi döntésével is ellenrelesen (BH2016.327.I) – *contra legem* helyezkedett arra az

álláspontra, hogy a nyomozati eljárások esetleges hibái, hiányosságai nem képezik a felülvizsgálat tárgyát.

54. A Kúria erre hivatkozással nem vizsgálta a felülvizsgálati kérelemben előadottakat, valamint az első- és másodfokú eljárás vonatkozó részeit nem vizsgálta felül. A Kúria ezzel megfosztotta indítványozót azon jogától, hogy tényleges és hatékony jogorvoslatot kapjon [23/1998. (VI. 9.) AB határozat]. A jogorvoslat a t. Alkotmánybíróság gyakorlata szerint akkor minősül hatékornak és a tisztességes eljáráshoz való jog garanciális követelményeit akkor elégíti ki, amennyiben a jogorvoslat potenciálisan és ténylegesen is alkalmas arra, hogy a jogsérelmet orvosolja, a felülbírált határozat és eljárás jogsértéseit orvosolja, kiküszöbölje.

55. A Kúria a felülvizsgálat körében a felülbírálat köréből eleve kizárta az elítélés alapját képező tanúvallomás bizonyítékként történő felhasználásának vizsgálatát. A t. Alkotmánybíróság több határozatában is rámutatott arra, hogy a felülbírálat terjedelme a hatékony jogvédelem, így a jogorvoslathoz való jog érvényesülésének alapvető feltétele [22/2013. (VII. 19.) AB határozat; 12/2015. (V. 14.) AB határozat; 24/2015. (VII. 7.) AB határozat]. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata egyértelműen megköveteli a jogalkalmazótól, hogy a jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése körében tevékenyen közreműködjön [18/2017. (VII. 18.) AB határozat]. Jelen ügyben a Kúria a felülvizsgálati kérelem alapján a felülbírálat köréből kizárta az elítélés alapját képező bizonyíték törvényességének felülvizsgálatát, melynek hiányában a jogorvoslat eleve kétes, hogy eredményre vezethet egyáltalán.

56. A másodfokú eljárásban is sérült indítványozó hatékony jogorvoslathoz való joga, mivel annak ellenére, hogy már az elsőfokú eljárás során is hivatkoztak ezen körülményre a terheltek, a fellebbezésükben is kitértek rá, a bíróságok azonban nem foglalkoztak ezen körülménnyel, még csak vizsgálni sem vizsgálták azt, vagy indokolták meg, hogy miért nem vizsgálták meg az V.r. terhelt egyes vallomásainak a törvényességét. A másodfokú bíróság csak annyit említ az ítélet 85. bekezdésben, hogy szükségtelen volt a tanú meghallgatásának elrendelése, mert csak az eljárás húzódott volna vele, és az ügy megítélése szempontjából nem volt jelentősége, mert a vádlottat kioktatták a jogaira, és fenntartotta a vallomását. Az eljárás elhúzódására hivatkozással a védelem bizonyítási indítványa nem mellőzhető, ahogyan arra a t. Alkotmánybíróság is rámutatott [11/1992. (III. 5.) AB határozat; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat], a védelemhez való jogot az eljáró bíróságok ezzel jelentősen csorbitották a védelem hatékony jogosítványait [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

57. Ebben az esetben kellett volna azonban azt vizsgálni, hogy melyik vallomását tartotta fenn és melyik vallomása volt a törvényesen beszerezett vagy annak ellenkezője. Azzal azonban már a másodfokú bíróság sem foglalkozott, hogy az eljárás során a védelmi jogok sérültek-e, és esetleg ennek hatása volt-e az ítélet meghozatalára. Így tehát az indokolási kötelezettség megsértéséből következően megint csak elmondható az, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelte a

bizonyítékokat – vallomásokat – és nem vetette össze a többi a bizonyítékkal (hiszen a lehallgatási anyag sem tartalmazott olyat, amit az V. r. terhelt vallott, lásd. lentebb részletesen). Ez súlyos eljárási törvénysértés, hiszen a Be. egyértelműen rögzíti azt, hogy olyan bizonyítékot nem lehet felhasználni, amelyet nem törvényesen szereztek be. Ennek azért is van jelen ügyben különös jelentősége, mert a vádat és az ítéleteket is ezen elítelt vallomásra alapították és ezért ítélték el az összes vádlottat, mégsem vizsgálták ezen körülményt a bíróságok. A tisztességes eljáráshoz való jog körében garanciális jelentőséggel bír az eljárási szabályok betartása. A bizonyítási eljárás – a bizonyítékok szabad mérlegelése mellett – során is garanciális szabályok érvényesülnek, így különösen a bíróság köteles a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékelni és az értékelésről az ítéletben számot adni. Jelen alkotmányjogi panasz nem a bizonyítékoknak a t. Alkotmánybíróság általi újraértékelését indítványozza, hanem az eljáró bíróságok hiányosságaira mutat rá. Az elsőfokú bíróság indokolás nélkül mellőzte a védelem bizonyítási indítványait, az ítéletben pedig nem adott számot arról, hogy milyen okból mellőzte, illetőleg a t. Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jogot sértő indokát adta annak (az eljárás elhúzódására, tehát célszerűségi és gazdaságossági okra hivatkozott). [3244/2018. (VII. 11. AB határozat)]

58. A bizonyítás garanciális szabálya továbbá, hogy törvénysértő bizonyíték felhasználására nem kerülhet sor. Kifejezetten alaptörvény-ellenes tehát az, hogy az V. rendű vádlott azon vallomását, amelyet a rendőrség előtt tett, törvényes bizonyítéknak fogadták el a bíróságok és tulajdonképpen az Indítványozó terhére – és a többi terhelt terhére is – értékelték azt. Az elsőfokú ítélet akként fogalmaz (bár ez előttünk nem ismert tény), hogy az V. r. vádlottat az 1/A., 1/B. és 1/C. tényállás kapcsán jogerősen elítélte a Szombathelyi Törvényszék, ahol tett egy beismerő vallomást, azonban ez esetben nem terhelte az Indítványozót. Úgy gondolom tehát, hogy ezen körülmény, amikor egyébként is aggályos az V. r. vádlott vallomása, szintén azt támasztja alá, hogy az Indítványozót terhelő vallomásai nem vehetőek figyelembe.

59. A vallomás törvényességével kapcsolatos aggályok megállapíthatóak abból, hogy [REDACTED] az V. rendű vádlott védője tekintetében nem tisztázott, hogy miként és hogyan lett, vagy nem lett értesítve egyáltalán arról a nyomozati cselekményről, amely az V. rendű terhelt kihallgatását képezte volna. A védelem ezért indítványozta az ügyvéd tanúként történő meghallgatását ezen tényekre, melyek nyilvánvalóan nem estek abba a körbe, amelyekről, mint védő szerzett tudomást. Így egyértelműen bizonyítható lett volna az, hogy a nyomozóhatóság eleve olyan időpontban értesítette a kirendelt védőt, amely nem adott lehetőséget neki arra, hogy egyáltalán részt vehessen a kihallgatáson, különös tekintettel arra, hogy irodájának székhelye és a kihallgatás helyszíne nem esett egybe. [REDACTED] tanú kihallgatása azért bír különös jelentőséggel, mivel indítványozó részére nem állt rendelkezésre más mód annak bizonyítására, hogy a tanúvallomás törvénysértő bizonyíték, így nem használható fel [IV/237/2018. AB határozat]. A tanú kihallgatásának megtagadása az érdemi védekezéstől fosztotta meg

Indítványozót, jelentősen csorbitva a védelemhez való jogát és a fegyveregyenlőség követelményét. [36/2013. (XII. 5.) AB határozat]

60. Ezt alátámasztják az alábbi körülmények, amelyek a nyomozati iratokból megállapíthatóak: 2015. február 26. napján őrizetbe vették [redacted] aki részén [redacted] székhelyű védőt rendeltek. Több alkalommal hallgatták ki két nap alatt és az alábbi rendőrségi feljegyzések készültek, hangsúlyozva, hogy időpont – óra, perc – sosem volt rögzítve, hogy mikor értesítették pontosan a védőt. Lényeges, hogy az V. r. elítelt [redacted] volt őrizetben a fogdán, a kihallgatások [redacted] lottak (legalább 30 km távolság), a védő pedig [redacted] helyű volt. Kihallgatások ideje: 2015. február 26. 13.44 perc – 15.21 -ig, [redacted] ekkor tagadta a bűncselekmény elkövetését, bár a vallomása nincs egy A4-es oldal, mégis közel két óra volt a kihallgatás ideje. 2015. február 27. 11.30 – 11.55- ig, [redacted] tagadta a bűncselekmény elkövetését. 2015. február 27. 12.33 – 15.00-ig [redacted] terhelő vallomást tett, amely hatással volt az elítélésekre a bíróságok indokolása szerint. 2015. február 27 – 17.14 – 17.45-ig ismételt terhelő vallomást tett.

61. A védők kiértesítéséről az alábbi feljegyzések készültek, hangsúlyozva tehát azt, hogy pontos időpont nem volt megjelölve az értesítésekről. 2015. február 26. napján feljegyzés készült arról, hogy a kirendelt védőt a telefonszámán értesítik, de egyéb elfoglaltsága miatt nem tud megjelenni. Ezt követően, következő nap feljegyzés készül arról, tehát 2015. február 27. napján, hogy értesítették a védőt, hogy 10.30-kor kihallgatásra kerül [redacted] A feljegyzés szerint tudomásul vette a védő és jelezte, hogy nem tud részt venni. Kihallgatása meg is történt, a feljegyzésben foglalttól eltérően, 11.30-tól. Majd készült egy következő feljegyzés bár ennek keltezése 2015. március 02. napja az alábbi szöveggel: „2015. február 27-én mobiltelefonon értesítetten [redacted] hogy mai napon 12.10 órakor a Kőrmendi Rendőrkapitányság hivatali helyiségében folytatódó kihallgatására kerül sor. Az ügyvéd úr az értesítést tudomásul vette és jelezte, hogy azon nem tud egyéb elfoglaltsága miatt megjelenni. Kőrmend, 2015. március 02. [redacted]” Tehát az értesítés biztos, hogy később történt, mint a megelőző meghallgatás, ami 11.55-kor zárult. A következő kihallgatás kezdete 12.33 volt [redacted] ügyvéd [redacted] székhelyű, nincs adat arra, hogy milyen elfoglaltsága volt, de feltételezhető, hogy akár [redacted] akár [redacted] maximum. fél óra igen kevés idő arra, hogy bárki időben megjelenni tudjon egy meghallgatáson és egyébként felkészülhessen a védelem ellátásra, de adat arra nincs, hogy mikor hívták fel és mikor tájékoztatták, hiszen maga a feljegyzés is március 2. napján kelt és nem szerepel benne semmi további adat a kiértesítésről. A védő kirendelése kapcsán súlyosan sérült a védelemhez való jog, mivel a védő részvételére azért nem kerülhetett sor, mivel a büntetőeljárásban eljáró hatóság a védő értesítését szabálytalanul eszközölte, nem biztosított kellő időt a jelenlétre és a védelemre való felkészülésre, ami sérti a védelemhez való jogot [25/1991. (V. 18.) AB határozat].

62. Készült még egy feljegyzés: „2015. február 27-én mobiltelefonon értesítettem [REDACTED] Urat, hogy mai napon 17.15 órakor a Kőrmendi Rendőrkapitányság hivatali helyiségében folytatódóan kihallgatására kerül sor. Az ügyvéd úr az értesítést tudomásul vette és jelezte, hogy azon nem tud egyéb elfoglaltsága miatt megjelenni. [REDACTED] Ugyanazt lehet elmondani, mint előző esetben, a korábbi kihallgatás vége 15.00 óra. Ismét nem derült ki, hogy mikor értesítették és kérdés megint az, hogy elegendő idő állt-e rendelkezésre ahhoz, hogy a védő megjelenjen és felkészülni tudjon. A feljegyzések szövege és keltezés időpontja is ellentmondó egymással, mert bár március 02. napján kelt, mégis úgy szerepel a szövegben, hogy 2015. február 27. napján, „a mai napon”.

63. Álláspontom szerint az ilyen rövid időközökkel történő kiértesítése a védőnek sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és különösen a védelemhez való jogot. A t. Alkotmánybíróság 8/2013. (III. 1.) AB határozatában elvi élel rögzítette, hogy a védő meg nem jelenése csak abban az esetben egyeztethető össze a védelemhez való joggal, ha a nyomozást folytató hatóság képes igazolni, hogy kellő időben megtette mindazokat az intézkedéseket, amelyek alapján a védőnek lehetősége lett volna részt venni a kihallgatáson. Ezen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető [8/2012. (III. 1.) AB határozat]. Mindezek ellenére az ítéletek indokolását nagyban erre alapozták az eljáró bíróságok, erre alapozva állapítanak meg tényállást, annak ellenére, hogy gyakorlatilag egy esetet kivéve – amennyiben az egyáltalán összefüggésbe hozható lenne Indítványozóval – semmilyen bizonyíték nem utalt arra, hogy embercsempészségről lenne szó, illetve arra utaló bizonyíték végképp nem volt, hogyha „emberekről” is lett volna szó, azok milyen állampolgárságúak. Egyrészt ki sem derül az, hogy pontosan mikor értesítették ki a védőt, másrészt, ha a kihallgatás kezdeti és befejező időpontját nézzük és a következő kihallgatás időpontját, biztosan megállapítható, hogy nem kellő időben lett értesítve és maga a feljegyzés is jóval későbbi, mint ahogy a kihallgatások megtörténtek. Ezen ellentmondások tisztázását a bíróságok nem látták fontosnak, nem foglalkoztak azzal, hogy milyen jogok csorbultak és a beszerzett, törvényellenes bizonyítékok alapján ítélték el a terhelteket, ami a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezte [8/2013. (III. 1.) AB határozat].

64. 2015. július 29. napján a nyomozó ügyészsége [REDACTED] akként nyilatkozott, hogy a február 26. és 27. napján tett vallomásait fenntartja, de azok egyébként vegyesen terhelő vallomások és olyanok is voltak, ahol tagadta a bűncselekményt. **A vallomásokból nem derült ki, hogy konkrétan mit tart fent.** A nyomozati iratokból nem derült ki, hogy az ügyész hogyan értesítette a védőt, de mivel a védő ugyanaz a kondorfai védő volt, elég kicsi volt a valószínűsége, hogy kellő időben és módon értesítették, főképp úgy, hogy a jegyzőkönyv szerint külföldön tartózkodott és kérte a kirendelés alóli felmentését. Továbbá az őrizetbe vétele a gyanúsítottnak is aznap történt, [REDACTED] volabbi településen, amel [REDACTED] kihallgatás helyszínéről is több, mint 100 km. Valamint maga a gyanúsított is jelezte, hogy másik védőt kér kirendelni, azonban

ezt itt nem tették meg és kihallgatják ennek ellenére. Ez tehát is törvénytelen módon beszerzett vallomás volt, melyre bűnösséget megállapító ítéletet alapozni nem lehet.

65. Az eljáró bíróságok feladata, hogy a nyomozás törvényességét is elbírálják, a törvénytörő bizonyítékot kirekesszék. Az eljáró bíróságok e körben az állami büntetőhatalom független, garanciális elemei. Az eljáró bíróságok a törvényi kötelezettségeiknek sem tettek eleget, ezzel kiüresítve a jogorvoslathoz való jogát indítványozónak [18/2017. (VII. 18.) AB határozat]. Mindezen túlmenően az eljáró bíróságok nem tettek eleget a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó azon elvárásnak sem, hogy a jogalkalmazók kötelesek proaktív módon eljárni a nyomozó hatóság által elkövetett szabálysértések felderítése iránt.

66. [REDACTED] vallomását az *in dubio pro reo* elv értelmében nem lehetett volna a többi terhelt terhére értékelni [30/2014. (IX. 30.) AB határozat], és annak törvénytelen beszerzését már csak azért is fontos lett volna vizsgálni, mert az általa tett vallomások – hogy őt Indítványozó bízta meg telefonon – nem lehetett igaz, hiszen a bizonyítási eljárás másik jelentős része, a lehallgatási anyag sem tartalmazott ilyen vagy ehhez hasonló tartalmú beszélgetést, de még csak hívást sem a két terhelt között.

67. Tehát a rendelkezésre álló összes beszélgetés esetében sem volt megállapítható az, hogy az Indítványozó I. r. terhelt személyéhez rendelt telefonszámok bármelyikén beszélgetés lenne hallható a [REDACTED] nevéhez rendelt telefonszámokkal. A bizonyításbeli kétség a tisztességes eljáráshoz való jog garanciális szerepe okán nem volt értékelhető indítványozó terhére [1284/B/1990. AB határozat]. Így tehát figyelembe véve azt, hogy [REDACTED] vallomásainak beszerzése sértette a tisztességes eljáráshoz való jogot [védelemhez való jog, 25/1991. (V. 18.) AB határozat], nem használható fel bizonyítékként, még abban az esetben sem, amikor visszautal arra, hogy fenntartja a vallomásait, hiszen azok biztosan állíthatóan törvénytelenül beszerzett vallomások [8/2013. (III. 1.) AB határozat]. Kétséggel kívül nyomás nehezedett rá akkor is, amikor [REDACTED] volt, hiszen első nap, 2015. február 26. napján még csak őrizetbe vették, aminek időtartama max. 72 óra. Ezt követő nap kezdetén sem tett még terhelő vallomást. Viszont előterjesztést tettek a régi Be szerint előzetes letartóztatására. Érdekes módon ekkor elkezdte magát is terhelni és mást is, végül megszüntették az őrizetét és előzetes letartóztatását sem rendelték el, sőt: nyomozási bíró elé sem került az ügy. Legutóbbi írásban tett vallomása és Indítványozó vallomása is az iratokkal, egyéb rendelkezésre álló bizonyítékokkal azonban már megegyezik (miszerint ittas vezetése volt korábban, amikor is elvették a vezetői engedélyét, ez valóban megállapítható [REDACTED] büntetéséből, valamint az időpontok is egybe esnek, 2014. nyarán).

68. Az Alkotmánybíróság 8/2013. (III. 1.) számú határozatában megállapította, hogy a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben kell értesíteni, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az

eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelt kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető. A terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelt kihallgatásának helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben kell értesíteni, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárás törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelt kihallgatásán részt venni tudjon (lásd: BH2016. 327. I.).

69. A fent hivatkozott alkotmánybíróági határozat és Kúria által hozott BH2016.327.I. alapján nem lehetett volna felhasználni bizonyítékként az V. r. terhelt vallomását, ennek ellenére a Kúria mégis úgy döntött a határozatában, hogy nem foglalhat állást abban, hogy a nyomozás során törvénytelenül beszerzett bizonyíték felhasználható-e. Ez a megállapítás sérti az Indítványozó jogorvoslatához való jogát és kifejezetten ellenétes a Kúria korábbi gyakorlatával. A bíróságok gyakorlata is a fentieket támasztja alá. A Fővárosi Ítéletábla 6.Bf.146/2013/43. sz. végzése is, ahol hivatkoznak rá, hogy a nyomozóhatóság súlyosan korlátozta az I. rendű vádlott védelméhez fűződő jogát – abban az ügyben – mivel a kihallgatás időpontjában nem volt kirendelt védője annak ellenére, hogy védő részvétele kötelező volt. Kötelező védelem esetén, amennyiben védője nincs a terheltnek és kihallgatják, akkor az így készült kihallgatási jegyzőkönyvet törvényesen nem lehetne felhasználni. Ennek azért van jelentősége, mert maga az elsőfokú bíróság is kitért arra az ítélet kihirdetését követő indoklásában, hogy V. r. vádlott mindig éppen az érdekének megfelelő vallomást tett, amely azonban, mint ahogy az az ítéletekből kiderül, az elítélések szerves részét képezi. Azt, hogy a nyomozó hatóság eleget tett a jogszabályi és alkotmányos kötelezettségének köteles kétséget kizáró módon igazolni, ugyanis ennek elmaradása pedig a bizonyítási eszköz fel nem használhatóságát vonja maga után.

70. Az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményének jogvédelmi mechanizmusával összefüggésben több döntésében is hivatkozott arra, hogy *„ha csak az első kihallgatás során nincs jelen az ügyvéd, az is aggályos az Egyezmény 6. Cikk (3) bekezdés c) pontjának összefüggésében, de hogy meg is sértette-e, azt tulajdonképpen csak egy konkrét eljárás összes körülményei alapján lehet megállapítani, amelynek során meghatározó jelentősége van annak, hogy az ügyvéd nélkül tett nyilatkozatoknak mi a későbbi sorsa, a terhelt/vádlott később megerősítette vagy megtagadta-e, a nyilatkozatok milyen hatást gyakoroltak az illető büntető eljárásának végkimenetelére, történt-e az ügyvéd távollétében egyéb eljárási cselekmény. Jelentősége van a terhelt esetében, hogy laikus-e vagy jogászként eleve átlátja-e egy büntetőeljárás különböző szakaszainak jellemzőit”* [166/2011. (XII. 20.) AB határozat, 545, 578–579.]. Ebből következően a testület szerint a Római Egyezmény 6. Cikk (3) bekezdés c) pontjában rejlő jog sérelmének vizsgálatakor mindig szükséges figyelemmel lenni a kérdéses vallomásnak a büntetőeljárásban játszott szerepére.

71. Tekintve, hogy az alapügyben eljáró bíróságok az Indítványozó terhére megállapított tényállást jelentős részben az V. rendű terhelt vallomására alapították, aki később e terhelő vallomásait visszavonta, valamint laikusként fogalma sem volt arról, hogy nyilatkozatainak a büntetőeljárásra, más terheltekre nézve milyen következményei lehetnek, e vallomások

felhasználása az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának kritériumait nem teljesítik.

72. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát a védő igénybevételéhez fűződő jog hatékony elősegítése, így a védőnek a nyomozási cselekményekről kellő időben és módon történő értesítése az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez fűződő jog oltalma alatt álló, és feltétlen érvényesítést kívánó büntetőeljárás gatanája. Ezért a Be. 48. § (1) bekezdése alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a büntetőeljárásban a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelt kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben értesítsék, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelt kihallgatáson részt venni. Az ilyen jellegű értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása a büntetőeljárás későbbi szakaszaiban bizonyítási eszközként nem értékelhető és nem vehető figyelembe. A fentiek alapján [REDACTED] V. rendű terhelt gyanúsított vallomásai bizonyítási eszközként nem lehettek volna figyelembe vehetőek.

73. Az alapügyben eljáró első- és másodfokú bíróságok a védői, terhelti érvekkel lényegében nem is foglalkoztak, indokolási kötelezettségüket nem teljesítették. Az elsőfokú bíróság az ítélet [65] bekezdésében foglalkozik a kérdéssel, de a védő értesítése időpontjának igazolhatóságára nem tér ki. A másodfokú bíróság ítéletének [185] oldalán ad erre vonatkozó indokolást, amely „elbeszél” a védői és terhelti okfejtés mellett: nem a gyanúsított kihallgatáson történt kioktatásának van jelentősége, hanem annak, hogy milyen körülmények között, mikor, milyen módon értesítették védőjét a kihallgatás időpontjáról és hogy neki reális lehetősége volt-e azon megjelenni. Ezt az alkotmányos követelményt sem a védő, sem a terhelt, sem más személy nyilatkozata nem orvosolhatja, egyedül az Alkotmánybíróság által felállított kritériumok teljesítése. A gyanúsított vallomás tartalmának a védői jogok érvényesülésének kérdéséhez semmi köze nincs. Iratellenes egyébként a másodfokú bíróság azon megállapítása, miszerint az inkriminált vallomásait az V. rendű terhelt fenntartotta. Az V. rendű terhelt e vallomásokat a későbbiekben visszavonta és nem is jelezte, hogy melyiket tartja fent és melyiket nem.

74. A bizonyítás törvényességére vonatkozó szabályok figyelmen kívül hagyása olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését indokolta volna, ezért a Kúriának a jogerős ítélet hatályában fenntartó végzése is megsértette a tisztességes eljáráshoz való jogot, mivel a jogorvoslat nem volt és nem is lehetett hatékony, tekintettel arra, hogy a Kúria alaptörvény-ellenes, önkényes módon szűkítette felülbírálat terjedelmét, megfosztva ezzel indítványozót a hatékony jogorvoslat lehetőségétől.

75. A pártatlan bírósághoz való jog és az ártatlanság védelmének megsértését eredményezte az, hogy a nyomozó hatóságok és bíróságok egyszerűen figyelmen kívül hagyták az Indítványozó által tett vallomást, annak ellenére, hogy több bizonyíték is alátámasztotta azt. A nyomozás során,

miközben előzetes letartóztatásban volt Indítványozó, [REDACTED] írásbeli vallomást tett. Ekkor hivatkozott arra, amit az elsőfokú bíróság is rögzített ítéletében, miszerint külföldi rendszámú gépkocsikat szállítottak külföldre a terheltek, és ebben segített. Ezt a vallomását erősítette meg [REDACTED], akit szinte pár napos különbséggel hallgatott meg az ügyészség még akkor, amikor Indítványozó le volt tartóztatva. Indítványozó kérte ezen személy meghallgatását, hiszen ez a vallomását is alátámasztotta volna, azonban az elsőfokú bíróság elutasította az indítványt és ezt a döntését csak azzal indokolta, hogy *nem volt jelentősége az ügy szempontjából*, azonban azt, hogy miért nem volt jelentősége, még csak meg sem próbálták megindokolni. A védelem bizonyítási indítványainak indokolás nélküli elutasítása nem csak az indokoláshoz való jogot sérti, de a fegyveregyenlőség elvét is, különösen úgy, hogy sem a bíróság, sem az ügyészség nem próbálta feltárni a terhelteket mentő körülményeket. Ugyanez mondható el annak kapcsán is, hogy annak ellenére, hogy a Indítványozó tagadta azt, hogy az ő hangja hallható a felvételeken és indítvány tett szakértő kirendelésére, a bíróságok ezt figyelmen kívül hagyták és maguk is szakértőként viselkedve állapították meg, hogy az Indítványozó és a többi elítelt hangja hallható a felvételeken.

76. A védelem bizonyítási indítványainak kategorikus mellőzése következtében a védelem nemhogy a váddal összevethető jogosítványokkal [22/2014. (VII. 15.) AB határozat] nem rendelkezett jelen ügyben, hanem a hatékony védekezés lehetőségét az eljáró bíróságok gyakorlatilag kiüresítették, az eljárásban való formális részvétel, Indítványozónak az eljárás tárgyaként tekintése súlyosan sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot a maga teljességében.

77. Az eljáró bíróságok mellőzték a védelem szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát is a hangfelvételek azonosítása körében. Indítványozó és terhelt társai következetesen tagadták, hogy a titkos információgyűjtés körében gyűjtött hangfelvételeken az ő hangjuk lenne azonosítható. Az eljáró bíróságok azonban szakértő kirendelése nélkül arra hivatkoztak, hogy laikus számára is megállapítható, hogy a terheltek hangja hallható a felvételen.

78. A bíróság e körben önkényesen döntött úgy, hogy szakértő kirendelése indokolatlan, mivel az eljáró bíró kompetenciával rendelkezik a kérdésben. A bíróság saját tapasztalata nem szolgálhat alapul a védelem szakértői bizonyítás iránti indítványának mellőzésére és a vádlott vallomások felülírására. A védelem e körben csakis akkor érvényesülhetett volna hatékony módon, amennyiben valódi lehetősége van a védelemnek a hangfelvételekkel szemben ellenbizonyításra, tehát a szakértő kirendelésére. Kiemelendő, hogy a titkos információgyűjtés eredményeként megszerzett, lehallgatott hívások eleve rendkívül hátrányos helyzetbe hozták a védelmet a vádhoz képest.

79. A védelem lépéshátrányát a tisztességes eljárás garanciái kell, hogy arányos módon kiegyenlítsék, a fegyveregyenlőség biztosításának alaptörvényi garanciája alapján [22/2014. (VII. 15.) AB határozat]. A szakértői bizonyítás volt a védelem egyetlen érdemi lehetősége, ettől

azonban az eljáró bíróságok arra hivatkozással fosztották meg az eleve kiszolgáltatott helyzetben lévő védelmet, hogy az eljáró bíróságok szerint laikus (jelen esetben a bíró) számára is kétséget kizáróan megállapítható, hogy a lehallgatott hangfelvételeken kik hallhatók. A védelem joga, hogy szakértői bizonyítást indítványozzon, a bizonyításra ez volt a védelem egyedüli lehetősége, így ennek mellőzése a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezte a bizonyítás elnehezítése, ellehetetlenítése okán [IV/237/2018. AB határozat].

80. Megjegyzendő, hogy ezzel az első és másodfokú bíróság és a Kúria is eltért a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett BH.2012/60. számú határozatától. *„Különleges szakértelmet igénylő és a cselekmény minősítését befolyásoló kérdésnek a bíróság által alkalmazott szakértő véleményétől eltérően más szakértő alkalmazása nélküli elbírálása, a cselekmény minősítése tekintetében az indokolási kötelezettségnek az ítélet felülbírlatra alkalmatlanságát eredményező megsértését jelentheti.”* A határozat még az 1998. évi XIX. törvény bizonyításra vonatkozó rendelkezéseit értelmezi, ugyanakkor e tekintetben nincs elvi különbség a 2017. évi XC. törvény rendszeréhez képest. Az eseti döntésként közzétett határozat a következőket is rögzíti: *„A Be. 99. §-ának (1) bekezdése [ma: 2017. évi XC. törvény 188.§ (1) bekezdése] szerint: ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni. A különleges szakértelmet igénylő kérdés bíróság általi elbírálása, illetőleg megítélése a büntetőeljárás alapelveit - így az eljárási feladatok megosztásának elvét (Be. 1. §) [ma: 2017. évi XC. törvény 5.§] vagy a védelem jogát (Be. 5. §) [ma: 2017. évi XC. törvény 3. § (1) bekezdése] sérti. Önkényes az a jogalkalmazás, amely során a bíró az ítéletét a saját maga által szolgáltatott bizonyítéokra alapítja. Nem tekinthető az indokolási kötelezettség teljesítésének a büntetőeljárási jog alapvető szabályainak megsértésére alapozott indokolás, függetlenül attól, hogy az a tényállás megállapítására, a bűnösségre, a jogi minősítésre, avagy a büntető jogkövetkezményekre vonatkozik.”*

81. Az eljárási szabályok fentiek szerinti megsértése a tisztességes eljáráshoz való jog, valamint azon belül a védelemhez való jog és a fegyveregyenlőség sérelmét eredményezte. [22/2014. (VII. 15.) AB határozat; IV/237/2018. AB határozat]

82. Indítványozó és a többi terhelt is tagadta, hogy az ő hangjuk lenne hallható azon beszélgetéseken, amelyek nem vitásan a tényállás gerincét képezik. Azt, hogy ennek ellenére az ő hangjuk hallható a felvételen, a bíró saját tapasztalatára alapítva fogadta el bizonyított tényként. Álláspontunk szerint azonban a kérdésnek a megválaszolása, hogy kinek a hangja hallható a felvételeken szakértő alkalmazását szükségessé tevő szakkérdés. A Be. 561.§ (3) bekezdés g) pontja szerint a bíróság ügydöntő határozatának indokolása tartalmazza egyebek mellett *„azokat az indokokat, amelyek miatt a bíróság - a 649. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott, felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló kérdésben - eltért a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, ide nem értve a jogegységi határozatot.”* Az eltérés mellett alapvető probléma az indokolási kötelezettség elmulasztása: az eljáró bíróságok nem indokolták meg, miért lehet eltérni a szakértői bizonyítás

eseti döntésben kifejtett szükségszerűségétől. Azt nem tekinthető indokolásnak, hogy a bíróságok „nem tekintették indokoltnak”.

83. Az alapügyben eljáró bíróságok eljárási jogszabálysértése azt eredményezte, hogy a terheltek nem kapták meg a vád felitélezésével szembeni „ellenbizonyítás” lehetőségét (jöllehet a kifejezés az *in dubio pro reo* elv mellett meglehetősen furcsán hat), holott szakértő kétséget kizáróan állást foglalhatott volna arról, hogy melyik feltevés a helyes. Ezt egyrészt a Be. 188. § (1) bekezdése alátámasztja, hiszen a kérdés eldöntése különleges szakértelmet igényel. Másrészt, a terheltek a Be. 39. § (1) bekezdés g) pontjában biztosított, bizonyítási indítvány előterjesztéséhez fűződő joga sérült. Álláspontom szerint e jog hatékony gyakorlása nem csak azt jelenti, hogy jogosult az érintett az adott indítvány megtételére, hanem azt is, hogy indítványa érdemi vizsgálat tárgyát képezhesse. Ez jelen ügyben elmaradt, így a tisztességes eljáráshoz való jog nem érvényesült a bírósági eljárásban.

84. A másodfokú bíróság feladata lett volna annak vizsgálata, hogy a tényállás e szakértői bizonyítás nélkül megalapozott-e. Megítélésem szerint egy ilyen eljárásban, ahol ilyen súlyos ítélet született, a bíróságok nem voltak abban a helyzetben, hogy a terheltek tagadása ellenére ne rendeljenek ki szakértőt. Az elsőfokú bíróság szerint a terhelteknek egyedi orgánumuk volt. Azzal azonban nem foglalkozott sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság és a Kúria sem, hogy a terheltek a tárgyaláson alig szólaltak fel, nem hallhatták őket a tanács tagjai beszélni, hiszen szóban nem is tettek vallomást. Maximum pár szót közöltek. Az elsőfokú bíróság hivatkozott [REDACTED] anú által tett nyilatkozatra, hogy [REDACTED] hangját véli felfedezni a lejátszott anyagban, azonban a bíróság nem játszotta le az összes hanganyagot.

85. A másodfokú eljárásban és a Kúria felülvizsgálati eljárásában a tisztességes eljáráshoz való jog részeként a jogorvoslathoz való jog is sérült az elsőfokú eljárás kapcsán kifejtetteken túl.

86. A Kúria jelen beadványban sérelmezett végzésében egyet értett a Legfőbb Ügyészség azon észrevételével, hogy az eljárás menetére kiható jogszabálysértés nem történt, a védői jogok nem csorbultak, amikor a védő csak mobiltelefon útján vett részt a tárgyaláson, annak ellenére, hogy jelen ügyben a Be. 434. § értelmében a tárgyaláson a védő jelenléte kötelező volt.

87. A védő jelenléte a tárgyaláson kétféleképpen valósulhat meg: vagy személyesen, vagy telekommunikációs eszköz útján. A telekommunikációs eszköz használatának szabályairól a Be. XX. fejezete rendelkezik. A Be. 120. § (2) bekezdése kimondja, hogy „telekommunikációs eszköz használata esetén az eljárási cselekmény kitűzött, illetve az ügyészség, nyomozó hatóság által megjelölt helyszínen és az ettől eltérő helyszínen (a továbbiakban: elkülönített helyszínen) között az összeköttetés közvetlenségi és kölcsönösségi a) képi- és hangfelvétel, vagy b) folyamatos hangfelvétel továbbítása biztosítja.” A (3) bekezdés szerint a (2) bekezdés b) pontja bírósági eljárásban kizárólag tanú kihallgatása, tolmács jelenlétének biztosítása céljából alkalmazható, nem a védői jelenlétre vonatkozik. Be.

124.§ (4) bekezdése kimondja, hogy „telekommunikációs eszköz használata esetén biztosítani kell, hogy az eljárási cselekményen jelen lévő személyek a 120. § (2) bekezdés a) pontja esetén lássák és hallják az elkülönített helyszínen jelen lévő személyeket. Az elkülönített helyszínen tartózkodó személyek részére biztosítani kell, hogy az eljárási cselekmény menetét érdemben követhessék.” Telekommunikációs eszköz használata során az erről készült felvétel maga a jegyzőkönyv: A Be. 125. § (2) bekezdése alapján az erről (azaz a telekommunikációs eszköz használatáról) készült *felvételt rögzíteni kell.*

88. Az egyes büntetőeljárási cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról szóló 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet 45. § (2) bekezdése szerint telekommunikációs eszköz használata esetén olyan eszközt kell igénybe venni, amely biztosítja a továbbított kép- és hangfelvétel bizalmasságát és sérthetetlenségét. A rendelet sem teszi lehetővé azt, hogy a bíróság a tárgyaláson kizárólag hangot továbbító telekommunikációs eszköz segítségével járjon el.

89. A szóban forgó, 2020. május 13. napján tartott tárgyalás idején hatályos, a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir. I.) 44. § (1) bekezdése szerint a Be. rendelkezéseit az e rendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A (2) bekezdés kimondta, hogy „ha e rendelet eltérően nem rendelkezik, a veszélyhelyzet a határidők folyását és a büntetőeljárásban eljáró bíróság, ügyész, nyomozó hatóság és egyéb szervek eljárási feladatait, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek eljárási kötelezettségeit nem érinti, az eljárási cselekményeket - ideértve a tárgyalást, nyilvános ülést, ülést és tanácsulást is - a Be. és e rendelet szabályai szerint kell végrehajtani.” A Veir. I. rendelkezései tehát jelen alapügyre is kizárólag annyiban alkalmazhatók, amennyiben azok a Be. rendelkezéseitől eltérő szabályt fogalmaznak meg a tárgyaláson való jelenléttel kapcsolatban.

90. A Veir. I. (2) bekezdése szerint „ha a büntetőeljárásban részt vevő személyek személyes jelenlétével járó eljárási cselekmény az elrendelt járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályainak megszegésével járna, és az eljárási cselekmény nem halasztható el, a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményen való jelenléte telekommunikációs eszköz útján biztosítja.” A (3) bekezdés a) pontja értelmében, ha a büntetőeljárásban részt vevő személyek személyes jelenlétével járó eljárási cselekmény (így pl. az elsőfokú bíróság tárgyalása) nem jár az elrendelt járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályainak megszegésével, a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság a részvételt ebben az esetben is elsősorban telekommunikációs eszköz útján biztosítja. Veir. I. 50.§, sem pedig más jogszabály nem adott a tárgybeli időpontban lehetőséget semmilyen eltérésre a Be. 120.§ azon szabályától, hogy a védő jelenléte akkor biztosított a tárgyalás során, ha egyszerre képi és hangkapcsolatnak van az elkülönített helyszínek között.

91. A Veir. I. átmeneti rendelkezéseinek nem az volt a célja, hogy a büntetőeljárás szereplői ne láthassák, ne követhessék nyomon eljárási cselekmények menetét, hanem az, hogy egészségvédelmi okokból a járványügyi biztonsági intézkedések betartása mellett, szélesebb

körben lehessen telekommunikációs eszközt alkalmazni. A telekommunikációs eszköz fogalmát és az ennek technikai feltételeivel szemben támasztott garanciális kritériumokat a Veir. I. nem írta felül, a Be. szabályaitól való eltérést e vonatkozásban az átmeneti jogszabály sem enged.

92. Tényként rögzítendő, hogy a II. és III. rendű terheltek védői a 2020. május 13-i tárgyalási napon nem voltak jelen. Mint ahogy azt a védő kifejtette, nem juthat el oda a jogértelmezés, hogy ezt követően bárki távolléte esetén telefonon „adásba kapcsolja” a bíróság és de facto távollétében folytasson tárgyalást, minden vonatkozó törvényi rendelkezés, a tárgyalás közvetlenségének alapvető szintű megsértésével. A telefon használata nem Be-szerű telekommunikációs eszköz, tehát ez esetben a védők távol voltak. Nem lehetett jelentősége annak, hogy a II. és III. rendű terheltek védői ezt kifogásolták-e, vagy éppen egyetértettek vele.

93. A Be. 550. § (2) bekezdésének alkalmazása – az ítélet védő távollétében történő kihirdetése – fel sem merülhet, hiszen a védők mulasztása vértlen volt. A Kúria határozatában foglaltakra tekintettel tehát a jövőben, ilyen esetben, ha védő távol van, akkor elegendő telefonon felhívni és a tárgyalás lefolytatható a jelenléte nélkül. Az elsőfokú eljárásban a 2020. május 13. napján tartott tárgyalást a törvényszék két olyan személy távollétében tartotta meg, akik jelenléte a törvény szerint kötelező. Ezért a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontja alapján hatályon kívül kellett volna helyeznie és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kellett volna utasítania, illetve mivel ez nem történt meg, a Kúriának kellett volna ezt az eljárási hibát orvosolni, hatályon kívül helyezéssel és új eljárásra utasítással, ami azonban nem történt meg.

94. Nem egyeztethető össze az Alaptörvénnyel a Kúria ennek kapcsán kifejtett indoklása, hogy gyakorlatilag megfelelő módon járt el az elsőfokú bíróság, hiszen maga a bíró sem tudott meggyőződni arról, hogy a telefonvonal másik végén ki vett részt az eljárásban.

95. A fentiekből kitűnik, hogy a védő kötelező részvétele ellenére, a védő távollétében történt a tárgyalás megtartása és a határozat kihirdetése. A védő részvételének mellőzése a büntetőeljárás legalapvetőbb garanciát annihilálta. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata következetesen rögzíti, hogy a védelem funkciójának ellátása garanciális jelentőségű a büntetőjogi felelősség kérdésében hozott jogerős döntésig, amelynek meg kell felelnie az anyagi igazság jogállami követelményének. [1320/B/1993. AB határozat]

96. A védelemhez való jog alapvető feltétele, hogy a terhelt védő segítségét vehesse igénybe [25/1991. (V. 18.) AB határozat], a védő távollétében eljárási cselekmény pedig kizárólag szabályos értesítés esetén végezhető [8/2013. (III. 1.) AB határozat]. Az eljárási cselekmény valamennyi eljárási cselekményre kiterjed, ettől eltérő értelmezés a tisztességes eljáráshoz való abszolút jog alaptörvényben foglalt garanciális szerepét rontaná le. A t. Alkotmánybíróság 166/2011. (XII. 20.) AB határozatában rögzítette azt is, hogy a védelemhez való jog lényeges tartalmát illetően nem korlátozható, ebből következik, hogy a védő kötelező részvétele esetén –

szabályszerű, kellő időben történő értesítés hiányában – a védő távollétében nem végezhető semmilyen eljárási cselekmény. A telefonos és más elektronikus hírközlő – a vonatkozó eljárási szabályoktól is eltérő, így ab ovo jogellenes – útján történő „bekapcsolása” a büntetőeljárásba a tárgyaláson a hatékony védelmet ellehetetleníti, kiüresíti a védelemhez való jogot, amely éppen azt hivatott garantálni, hogy a jogban jártas védő a terhelt érdekében minden hatékony és jogszerű eszközt igénybe vehessen a tárgyalás során. Figyelemmel szükséges lenni arra is, hogy – ahogyan azt a t. Alkotmánybíróság 14/2004. (V. 7.) AB határozatában elvi élel megállapította – a tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. A tárgyaláson a védő kötelező részvétele a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező, abszolút jogosultság, így az eljáró bíróságnak nem volt lehetősége arra, hogy felülmérlegelje a jogalkotót, az eljáró bíróság nem dönthetett úgy, hogy a törvény okán kötelező személyes védői jelenlét helyett a telefonon történő bekapcsolást – amely a vonatkozó eljárásjogi szabályoknak a fentiek szerint nem felel meg – elfogadja. A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, garanciális szerepét az eljáró bíróságok nem ronthatják le, nincs lehetősége a jogalkalmazónak arra, hogy a tisztességes eljárásból eredő garanciális eljárási szabályokat értékelje, mérlegelje és felülbírálja.

97. A védelemhez való jog jelen esetben a tárgyaláson való részvétel tekintetében (is) súlyos sérelmet szenvedett, amely indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát sértette.

98. Indítványozó álláspontja szerint a bünszervezeti elkövetés megállapítására is a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésével került sor. Amennyiben az ítéletek törvényi tényállását vesszük alapul, nem állapítható meg a hosszabb időre szerveződés, a hierarchikusan szervezettség, valamint a konspiratív működés kritériuma sem, sem a jelenleg hatályban levő, sem az ítéletek szerinti elkövetési idő szerinti Btk. szerint sem, tehát az ítéletek indokolása olyan mértékben hiányos, ami a bírói döntés önkényességét ezért sérti Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát [7/2013. (III. 1.) AB határozat; 3159/2018. (V. 16.) AB határozat].

99. A cselekmény elkövetési ideje 2014. október és 2015. februárja közötti, ami nem tekinthető hosszabb időnek. Egyértelműen megállapítható volt, hogy eleve 2015. április hónap végéig folyt lehallgatás. Az ítéletek nem tartalmazták azt, hogy ápriliséig folyt volna bűncselekmény elkövetése, így nem állapítható meg a hosszabb időre szerveződés szándéka semmiképp sem. Ezt igazolja továbbá az, hogy a terhelteket ehhez képest is csak 2015. július végén, tehát a vélt utolsó elkövetéstől közel hat hónappal később vették őrizetbe és hallgatták ki gyanúsítottként, ezen időszakra vonatkozóan sem került megállapítása bűncselekmény elkövetése (sem a gyanúsítás, sem a vád nem tartalmazott ilyet). Tehát semmiképp sem helytálló a bíróságok azon következtetése, hogy szándék a hosszabb időre szerveződés lett volna. Indítványozó esetében pedig semmilyen hatósági intézkedés nem volt. Volt a rendőrségen belül több ellenőrzése, azonban ezen esetekben semmilyen rendellenességet nem tártak fel. Jogszabály egyebekben nem határozza meg a hosszabb időt, azonban feltételezi a relatív hosszabb idejű bűnös közös múlt

bizonyíthatóságát. Ilyet azonban a bíróságok nem tudtak megállapítani, mint ahogy azt sem fejtették ki, hogy a bűnszervezet meztől meddig állt fenn. A tények megállapítása nélkül az elítélésre nem kerülhetne sor egy tisztességes eljárás eredményeként.

100. Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. tv. Indokolása szerint: „A jelen módosítás célja, hogy reagálva a jelenlegi, nem megfelelő joggyakorlatra, élesebben határolja el a bűnszervezet fogalmát a bűnszövetség fogalmától, egyúttal támpontot adjon a jogalkalmazás számára a bűnszervezetben történő elkövetés megállapíthatósága tekintetében. Ezért a hatályos meghatározás kiegészül a hierarchia és a konspiráció fogalmi elemeivel: A bűnszervezet akkor állapítható meg, ha a szervezethez a hosszabb időtávon túlmenően a hierarchia jegyeit is mutatja. A hierarchikus szervezeti felépítés azt jelenti, hogy az elkövetők alá-fölérendeltségi viszonyban vannak, az egyes „döntési szintek” elkülöníthetőek egymástól, tehát a szervezeti felépítésnek vertikális jellege van. A hierarchiában lévő személyek együttműködése a feladatok megosztásán alapul. E két tartalmi feltétel együttes megvalósítása minőségi többletet jelent a bűnszövetség szervezetségi szintjéhez képest.” (...) „A módosítás a csoport működése tekintetében a korábban használt összehangoltságot, mint fogalmi elemet felcseréli a konspiratív működési jellegre. Úgy tűnik, hogy az összehangolt magatartást a jogalkalmazás nem a jogalkotói szándéknak megfelelően értelmezte, vagy egyes esetekben az értelmezését elmulasztotta. Pedig az összehangoltság szintén minőségi többletet kívánt érzékeltetni a bűnszövetség szervezetségéhez képest. Az összehangoltság jelentette volna az elkövetők közötti koordinációt, a lebukás megelőzése érdekében tett – több esetben önálló bűncselekményként büntetett – lépéseket, a bűncselekményből származó előny szervezett elosztását, a bűncselekmények elkövetésének feladatmegosztáson alapuló tervszerűségét. Ezért a módosítás a fogalmat felcseréli a konspiratív jelzőre, ezzel visszatérítve a fogalmat az eredeti jogalkotói szándékhoz. A konspiratív jelleg jobban kifejezi az említett jellegzetességeket, elvárva azok bizonyítását a bűnszövetségtől való elhatárolás érdekében.”

101. Ilyen bizonyítás azonban a bíróságok részéről nem valósult meg, az indokolás nem tartalmaz erre vonatkozó információt. Az elsőfokú bíróság csak elfogadja azt, amit a vádirat tartalmaz, azonban sem bizonyítási eljárást nem folytatott le ennek érdekében, sem pedig indokolásában nem tér ki arra, hogy milyen konkrét körülményekből következettett arra, hogy bűnszervezet állt volna fent. Nem igazolja sem az osztrák, sem a szerb kapcsolatokat, indokolásában erre ki sem tér. Az eljáró bíróságok téves anyagi jogértelmezésén túl alapvető alkotmányossági probléma jelenik meg e körben is, mivel az eljáró bíróságok a védelem bizonyítási indítványait mellőzték, így sérült a fegyveregyenlőség, a védelmet a bíróságok megfosztották a hatékony védekezés lehetőségétől, megsértve ezzel indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. [1320/B/1993. AB határozat]

102. Továbbá nem tér ki arra sem egyik ítélet sem, hogy mit jelent a kódnyelv, miből következettett arra, hogy a hanganyagban hallható beszélgetések kódnyelven történtek, melyik

kód mit takar, egyszerűen csak elfogadja a vádiratban foglaltakat. Nem indokolta meg ennek körében azt sem, hogy a vallomásaink szerinti cselekményt a „kódnyelv” mennyiben és miben cáfolja. A bíróság által írt „kódnyelv” mely része az, amely konkrétan az embercsempészéshez, a bűnszervezethez köthető. Nem igazolja és nem tér ki arra, hogy esetünkben mire gondol a szervezetség alatt, hiszen ennek éppen az ellenkezője derül ki a rögzített tényállásból. A tényállásban ugyanis nem tudja megállapítani azt, hogy a feltételezésen alapuló anyagi haszon elosztása is a tényállás szerint eseti jellegű volt (nem volt előre megkötött megállapodás) és azt az elsőfokú bíróság sem tudott megállapítani minden esetben (vagy ha igen, azt csak feltételezi), ez látszik abból is, hogy a vagyonekbezés összegét is feltételezésekre alapítva számolja ki. A bíróság által meg nem állapított tények nem képezhetik a büntetőjogi felelősségre vonás alapját, a fel nem tárt körülményeket az ártatlanság vélelméből és az *in dubio pro reo* elvéből fakadóan a terheltet terhére értékelni nem lehet. [30/2014. (IX. 30.) AB határozat] A t. Alkotmánybíróság 1284/B/1990. számú határozatában elvi érveléssel leszögezte, hogy az ártatlanság vélelmének következménye, hogy a büntetőeljárásban a bizonyítási teher nem a terheltre, hanem a büntetőügyekben eljáró hatóságokra hárul.

103. A másodfokú bíróság tényként rögzíti, hogy az *elkövetés körülményei, a bevezetett kódnyelv, a lehallgatási anyagok szóhasználat és a nyomozati iratokban elfekvő telefonok alapján felderített kapcsolati hálók alapján egyértelműen megállapítható volt a hosszabb időre történő szerveződés és a hierarchikus felépítés is.* Álláspontom szerint ezt szintén csak tényként állapítja meg, minden bizonyíték nélkül, indokolása nem világos, hiszen a kapcsolati hálóból miként vonhatunk le következtetést a hosszabb idejű szerveződésre. A kapcsolati hálók is arra az időre készültek el (pontosabban még rövidebbre), mint ami az ítéleti tényállás időtartama, abból a hierarchikus felépítés sem állapítható meg, csak az, hogy a bizonyos telefonszámok egymással kapcsolatban voltak, de a köztük fennálló „szervezeti felépítésre nem ad magyarázatot”. A másodfokú bíróság sem magyarázza meg, hogy mit ért azon a szóhasználaton, amely a bűnszervezetre, az adott bűncselekményre utalna. Így mind az elsőfokú, mint a másodfokú bíróság indokolása ellentmondásos, ellentétes következtetéseket von le a bűnszervezetre a megállapított tényállással. Az indokolás ezen elemi hiányosságai olyan súlyos alapjogi sérelmet okoznak, amely indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát jelentős mértékben sérti [3159/2018. (V. 16.) AB határozat; 7/2013. (III. 1.) AB határozat].

104. Összességében a bíróság tényként fogadta el a vádiratban leírtakat, szűken, egyáltalán nem magyarázva, indokolta azt, ami a vádban szerepel. A konspirációt is megállapította, minden további adat, tény és magyarázat, lefolytatott bizonyítási eljárás nélkül, nem fejt ki, hogy ez világosan, egyértelműen miként valósult meg, csak homályos utalásokat tesz a „szerepekre”, de saját maga is úgy fogalmaz, hogy I.r. terhelt részben irányító, részben végrehajtói szerepeket töltött be, valamint pl. a szervezet vezetői [REDACTED] voltak. Ez már önmagában nem feltételezheti a hierarchikus viszonyt, maximum mellrendelt kapcsolatot.

105. Fenti körülményekre tekintettel a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása is alapjogot sértő volt, mint ahogy az üzletszerűség megállapítása is. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az ilyen jellegű bűncselekmények csak haszonszerzés ellenében történnek általában. Azonban erre utaló bizonyíték esetlegesen is csak [REDACTED] vallomása lehetett volna, akinek vallomásainak törvényességét vizsgálni kellett volna. E körben sem nem folytatott tehát le bizonyítási eljárást a bíróság, amelyet a másodfokú bíróság helyesnek ítélt meg, így a tényállás hiányos és elletmond az indoklás többi részének. Álláspontom szerint a pénzbüntetés kiszabása is jogszabályellenes volt, hiszen a bíróságok indoklásában (tényállással ellentétben) nem tértek ki arra, hogy személyhez köthető haszonszerzési célzat merült volna fel így annak kiszabására törvényi lehetőség a Btk. 50. § (2) bekezdésben írtak alapján nem is volt, jogalap hiányában pedig a büntetőjogi felelősség megállapítása sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot [30/2014. (IX. 30.) AB határozat].

106. Az elsőfokú bíróság tényállásában homályosan fogalmazott a bűncselekményekkel érintett személyeket illetően, így például: három fő Magyarország határát illegálisan átlépő személy, négy fő csempésztett személy, Magyarországra illegálisan belépő személyek, legalább négy, de pontosan nem ismert számú személy, nyolc személyt szállított át a [REDACTED] határon, majd szállította őket tovább [REDACTED] bűnszervezet tagjai 8 személynek nyújtottak segítséget a magyar államhatár jogosulatlan átlépéséhez. Alaptörvény-ellenes módon hiányos az indoklás azon körülmény tekintetében, hogy egyes eseteknél a bíróság a tényállás részévé teszi azt, hogy nem ún. okmánnyal rendelkező személyek csempésztéséről volt szó, de az esetek többségében még a bíróság sem adott magyarázatot arra, hogy miből következtetett arra, hogy ha emberekről is volt szó, azok milyen állampolgárságúak voltak, ténylegesen olyan személyek voltak-e, akik nem léphettek volna át a határt. Ezt megítélésem szerint minden esetben, minden cselekménynél vizsgálni kellett volna, hogy milyen bizonyíték utalt arra. A bíróságok csakis abból tudtak erre következtetni, mert [REDACTED] számtalan vallomást tett, amely a fentiek szerint törvénytelenül beszerzett bizonyíték, míg több esetben nem is tett bizonyos cselekményekre vonatkozóan sem magára, sem másra terhelő vallomást. Hangsúlyoznom kell azt, hogy a bíróságok nem vetették össze a vádlottak vallomását a lehallgatási anyag tartalmával.

107. Az embercsempésztés törvényi tényállását a Btk. 353. § (1) bekezdése tartalmazza, miszerint aki államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítséget nyújt, büntett miatt szabadságvesztéssel büntetendő. Az elsőfokú bíróság nem adta annak indokát, hogy miből következtetett arra, hogy a vélelmezett embercsempésztés alanyai az államhatárt a jogszabályi rendelkezések megszegésével lépték volna át és ehhez nyújtottak a vádlottak segítséget. Abban az esetben, amennyiben nem állapítható meg a személyek kiléte (márpedig ilyen nem volt), nem állapítható meg a bűncselekmény elkövetése ítéleti bizonyossággal.

B. Az emberi méltóság, a magánszféra védelme és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme a titkos információgyűjtés vonatkozásában

Az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata

108. Ha összevetjük az Alaptörvény II. cikkében foglaltakat a korábbi Alkotmány 54. § (1) bekezdésének szövegével, akkor abból az állapítható meg, hogy az emberi méltóság joga, illetve az abból levezethető alapjogok tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, ami a korábbi alkotmánybíróági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná.

109. Az Alaptörvény II. cikke alapján az *emberi méltóság* sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybíróági gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy *a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő*. A méltósághoz való jognak részét képezi az is, hogy minden embert másokkal egyenlő méltóságú személyként kell kezelni, vagyis az egyes emberek és embercsoportok között tilos indokolatlan, ésszerűtlen különbséget tenni. *Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazásának tekinti*. A modern alkotmányok, illetve alkotmánybíróági gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: pl. a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az *önrendelkezés szabadságához való jogként*, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. Az általános személyiségi jog „anyajog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet *mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére*, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható. [8/1990. (IV. 23.) AB határozat]

110. Az Alkotmánybíróság már az egyik első, 1990-ben hozott döntésében kimondta, hogy az emberi méltósághoz való jog általános személyiségi jog, amelynek egyes fontos eleme az önrendelkezés szabadsága, az *önrendelkezéshez való jog*. Ugyanebben a határozatban hívta fel a figyelmet arra az Alkotmánybíróság, hogy az önrendelkezési jog – mint az összes különös személyiségi jog – az *egyéni autonómiáját, az egyéni döntés szabadságát védi*.

111. Az Alkotmány a magánszférához való jogot az emberi méltósághoz való jog, mint általános személyiségi jog részeként, annak egyes elemeit: a magánlakás sérthetetlenségéhez, a magántitkok és a személyes adatok védelméhez való jogot pedig az 59. § (1) bekezdésében nevesítetten is alapjogi védelem alá helyezi. [(2/2007. (I. 24.) AB határozat]. A titkos eszközök és módszerek alkalmazása szükségképpen a magánszféra legszorosabban vett tartományát, az egyéni autonómia kiteljesedésének terepet biztosító magánlakást, az ott folyó individuális tevékenységet és a magánlakás védelmével szorosan összefüggő, de az emberi méltósághoz való jogtól szintén el nem választható magántitkokat korlátozzák. [2/2007. (I. 24.) AB határozat]

112. A magánszféra lényege tekintetében továbbra is fenntartható az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában megfogalmazott – a magánélet fogalmának esszenciáját jelentő, általános érvényű – megállapítás, miszerint a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek [36/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 390, 400.].

113. Az Alkotmánybíróság szerint a 19/2013. (VII. 19.) AB határozat értelmében „az Alaptörvény a magánélet sérthetetlenségének jogát jelentősen kibővíti az előző Alkotmány szabályaihoz képest. A magántitok kifejezést az Alaptörvény nem használja, helyette a magán- és családi életet, az otthon és a kapcsolattartást védi.” (Indokolás [23]) Ugyanakkor a magánszféra védelméhez fűződő jog nem korlátozhatatlan alapjog.

114. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jog és az Alaptörvény II. cikke által garantált emberi méltósághoz való jog között különösen szoros a kapcsolat. Az Alaptörvény II. cikke megalapozza a magánszféra alakítása érinthetetlen területének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól, mivel ez az emberi méltóság alapja. Az Alaptörvény értelmében a magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimsférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon).

115. A magánlakás sérthetetlenségéhez való jog az emberi méltósághoz való jog meghatározott szempontú konkretizálása. Ennek a térbeli szférának a védelme éppen azért nem relativizálható, mert az alapjogi védelem – az emberi méltósághoz való jogból következően – nem önmagában a helyszínt, hanem az embert védi. A magántitokhoz való jog önmagában véve is olyan erős alapjog, amely elválaszthatatlan kapcsolatban áll más alapjogokkal: az emberi méltóságból következő általános cselekvési szabadsággal, a személyiség szabad kibontakozásával, a kommunikációs alapjog önrendelkezésre vonatkozó aspektusával. Az információs önrendelkezési jognak fontos eleme, hogy az érintett a személyes adatainak útját befolyásolni tudja vagy nyomon követhesse, illetve, hogy kérelmére az adatkezelő tájékoztassa a kezelt adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, továbbá arról, hogy az adatokat kik és milyen célból kapják vagy kapták meg.

116. „A magánszféra védelmével szorosan összefügg a személyes adatok védelme, lényegében a magánszférához való jogból nőtt ki. Az Alaptörvény e szoros kapcsolatot azáltal is kifejezi, hogy egy cikkben szabályozza a két jogot.” A személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogot az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése fogalmazza meg. Az alapjog a magánszféra részét képezi.

117. Az Alkotmánybíróság 2/2007. (I. 24.) AB határozatában leszögezte, hogy a titkos eszközök alkalmazása alapvetően korlátozza a magán- és családi élet, a magánlakás és levelezés tiszteletben tartásához, s ehhez szorosan kapcsolódva, az információs önrendelkezéshez, az információáramlás szabadságához és a személyes adatok védelméhez való jogot.

118. Számos határozatában rámutatott arra is, hogy az alapvető jogok – bár a szükségesség és az arányosság keretei között korlátozhatók – érvényre jutása a jogintézmények alkalmazása során nem válhat esetlegessé. A fentiekből következően a titkos eszközök alkalmazására vonatkozó, az alkotmányos célként elismert, közrend, közbiztonság védelme érdekében sem adható a jogalkalmazók számára olyan általános felhatalmazás, amely az alapvető jogok korlátozását anélkül teszi lehetővé, hogy a szükségesség és arányosság követelményének érvényesülése a felhatalmazás egyes feltételei vonatkozásában - absztrakt és konkrét értelemben - ellenőrizhető lenne. Ez a helyzet az egyes ügyekben ugyancsak a bizonyítás törvényességére vonatkozó eljárási garanciák, végső soron a tisztességes eljárás érvényesülését eliminálja.

119. Az adatvédelem terén irányadó „célhoz kötöttség” szabályát az AB több határozatában értelmezte; a 35/2002. (VII. 19.) AB határozatnak az addigi gyakorlatot összefoglaló megállapításait idézve. „Az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ennek az elvnek az érvényesülése azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelűen rögzített célnak. Az adatfeldolgozás célját úgy kell az érintettel közölni, hogy az megítélhesse az adatfeldolgozás hatását jogaira, és megalapozottan dönthessen az adat kiadásáról; továbbá, hogy a céltól eltérő felhasználás esetén élhessen jogaival. Ebből a követelményből fakad az az igény, hogy az adatfeldolgozás céljának megváltozásáról is értesíteni kell az érintettet. Az érintett beleegyezése nélkül az új célú feldolgozás csak akkor jogszerű, ha azt meghatározott adatra és feldolgozóra nézve törvény kifejezetten megengedi. A célhoz kötöttségből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, »készletre« történő, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és tárolás alkotmányellenes.” Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján a titkos információgyűjtés alkalmazása csak a büntetőeljárási törvényben foglalt szabályok feltétlen megtartása mellett és a célhoz kötöttség alkotmányossági követelményének megfelelő módon történhet.

120. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése határozza meg az alapjog korlátozás kritériumait, amely szerint arra csak más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával kerülhet sor.

121. Az alapjog konkrét korlátozásával összefüggésben az Alkotmánybíróság a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban megállapította, hogy „(a)z Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog

más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az alapjog-korlátozásnak ez a tesztje mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, ugyanakkor hatáskörükhöz igazodva a jogalkalmazókkal szemben is alkotmányos követelményt fogalmaz meg. E követelményből – az Alaptörvény 28. cikkére is tekintettel – a bíróságoknak az a kötelezettsége adódik, hogy ha olyan jogszabályt értelmeznek, amely valamely alapjog gyakorlását korlátozza, akkor a jogszabály engedte értelmezési mozgástér keretein belül az érintett alapjog korlátozását kizárólag a szükséges és arányos mértékű beavatkozás szintjére szorítsák.”

122. Az Alkotmánybíróság rögzítette azt is, hogy az alapjog korlátozásának alkotmányos határait minden esetben a szükségesség-arányosság tesztje alapján vizsgálja. Esetről esetre állapítja meg, hogy a jogszabály meghozatalakor a törvényhozónak volt-e alkotmányosan elismerhető kényszerű oka az alapjog korlátozására és a korlátozás súlya az elérni kívánt céllal arányban áll-e, továbbá a lehetséges eszközök közül a jogalkotó a legenyhébbet választotta-e [pl. 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.; 56/1994. (XI. 10.) AB határozat, ABH 1994, 312, 313.; 12/1999. (V. 21.) AB határozat, ABH 1999, 106, 112.; 18/2000. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2000, 117, 129.].

123. A tisztességes eljárás fentiekben ismertetett gyakorlata e körben is irányadó.

124. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban esetről esetre bontotta ki az államnak a büntető hatalom gyakorlásával összefüggő jogait és kötelezettségeit. A határozatok rámutattak, hogy a bűncselekmények a társadalom jogi rendjét sértik, s az állam, mint a közhatalom gyakorlója és mint az igazságszolgáltatási monopólium birtokosa, köteles a büntető igény érvényesítésére (2/2007. (I. 24.) AB határozat). Ezt a feladatát csak akkor tudja megfelelően ellátni, ha a büntető igazságszolgáltatásban közreműködő szerveknek a bűnüldözéshez hatékony eszközök állnak rendelkezésére. Ezek az eszközök lehetnek súlyosan jogkorlátozóak és a bűncselekmény elkövetőjén kívül más állampolgárokat is érinthetnek. Demokratikus jogállamban azonban az állam büntető hatalma is korlátozott közhatalmi jogosítvány, ezért a büntetőhatalom gyakorlásának intézmény- és eszközrendszere közvetlenül alkotmányos jelentőségű [összefoglalóan pl. 14/2004. (V. 7.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), ABH 2004, 241, 254-256.; 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 517-518.].

125. Az Alkotmánybíróság döntései leszögezték, hogy a bűnüldözés kockázata az államot terheli, s hogy jogállamban a bűnüldözés is csak szigorú, az anyagi és az eljárási jogszabályok által meghatározott rendben folyhat. (2/2007. (I. 24.) AB határozat)

126. Már a 9/1992. (I. 30.) AB határozat hangsúlyozta, hogy az anyagi igazságosság érvényesülésének jogállami követelménye csak a jogbiztonságot szolgáló - elsősorban eljárási -

garanciák, jogintézmények keretein belül maradva valósulhat meg (ABH 1992, 59, 64-65.). „A jogállami garanciák mellőzésére ezért sem célszerűségi, sem igazságossági szempontok nem adnak alapot” (összefoglalóan: Abh1. ABH 2003, 525, 534.). „A jogállamiság, valamint az alkotmányos büntetőjog követelményei megkívánják, hogy az állam a büntető hatalmát olyan szabályok szerint gyakorolja, amelyek egyensúlyt teremtenek az egyéneket az állammal szemben védő garanciális rendelkezések, ezen belül elsősorban a büntetőeljárás alá vont személy alkotmányos jogainak védelme és a büntető igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos társadalmi elvárások között.” [42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 518.]

127. Az Alkotmánybíróság a 19/1999. (VI. 25.) AB határozatában kimondta, hogy bírói eljárás nem jelenthet pusztán formalitást és a mérlegelési szempontok hiánya folytán a tényleges döntési jogkör a bírói döntést igénylő esetekben nem kerülhet át a bíróságon kívüli szervezetek kezébe (ABH 1999, 150, 155.). Az Abh1.-ben pedig rámutatott, hogy a formalitást jelentő bírói döntéshozatal nem felel meg az alkotmányossági követelményeknek. „A lényeg abban áll, hogy a bíróság ténylegesen mit vizsgálhat és mit mérlegelhet a döntés kialakításakor. (...) A bíró törvényi alávetettsége [sem] terjedhet odáig, hogy a döntéséért személyes és szakmai felelősséggel tartozó bírót más hatóság elhatározásán alapuló intézkedés kritikátlan megjelenítőjévé fokozza le.

128. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatai rámutattak arra, hogy a védelemhez való jog nem érvényesülhet formálisan. Az Alkotmány 57. § (3) bekezdéséből a terhelt hatékony védelemhez való joga következik (összefoglalóan: Abh2., ABH 2004, 241, 256-258.). A 14/2002. (III. 20.) AB határozat a védekezéshez való jog tartalma tekintetében kiemelte: garanciális szempontból „a terhelt számára a jogszerű és eredményes védekezéshez elengedhetetlen annak ismerete, hogy milyen tények, összefüggések, adatok alapján, milyen bűncselekmény miatt kerül sor vele szemben a felelősségre vonását célzó bírósági eljárás lefolytatására” (ABH 2002, 101, 106.). Mindehhez a jogintézmények kiszámítható működése és a bizonyítás alapját képező dokumentumok megismerhetősége is hozzátartozik.

129. Ellehetetlenül a vádlott (és a védő) azon joga, hogy a védelem előkészítéséhez megfelelő lehetőségekkel rendelkezzen, azaz legalább a titkos eljárás jogszerűségének vizsgálatához szükséges minimális adatokat megismerhesse.

130. Az Alkotmánybíróság következetesen képviselt álláspontja szerint a védelem jogának csak az elkerülhetetlenül szükséges, arányos és a lényeges tartalmat nem érintő korlátozása ismerhető el alkotmányosnak. Ennek a követelménynek a titkos eszközök felhasználása során is érvényesülnie kell.

131. Az Alkotmánybíróság több ízben rámutatott, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése (korábban az Alkotmány 2. § (1) bekezdése) nem szubszidiárius, hanem a jogállamiság követelményét normatív tartalommal meghatározó rendelkezés (legutóbb: pl. Abh2., ABH 2004,

241, 255.): „A jogállamiság elvét az alaptörvény további rendelkezései részletezik, e szabályok ugyanakkor nem töltik ki teljes egészében ezen alapértékek tartalmát, ezért a jogállam fogalom értelmezése az Alkotmánybíróság egyik fontos feladata. (...) Noha az Alkotmánybíróság a jogszabályok alkotmányossági felülvizsgálata során a vizsgált rendelkezésnek elsősorban az Alkotmány valamely konkrét rendelkezésével való összhangját vizsgálja, ez nem jelenti azt, hogy az általános rendelkezéseket formális deklarációnak tekinti, s az alapelveknek pusztán kiegészítő, másodlagos szerepet szánna. Az Alkotmányban tételesen szereplő jogállam alapértékének sérelme önmagában is megalapozza valamely jogszabály alkotmányellenességét” [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 64-65.].

132. A jogállamiságnak számos összetevője van: a jogalkotásra vonatkozó törvényi követelmények megtartása, az eljárási garanciák megléte, a jogbiztonság, az önkényes jogértelmezést kizáró és a jogintézmények kiszámítható működését biztosító világos és követhető normatartalom megléte. Ezen alkotmányos követelmények tartalmát az Alkotmánybíróság jelentős számú határozatában fejtette ki. Döntéseiben hangsúlyozta, hogy: „a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket” [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 61.].

133. A jogállamiság és az alapjogok védelme azonban megköveteli azt is, hogy ezen eszközök felhasználásának rendjét a jog részletesen és differenciáltan szabályozza. Minthogy a titkos eszközök és módszerek igénybevétele súlyos beavatkozást jelent az egyén életébe, alkalmazásuknak csupán kivételesen, átmeneti, végső megoldásként lehet helye.

134. Az Alkotmánybíróság figyelembe veszi strasbourgi Bíróság korábbi határozataiban is hivatkozott gyakorlatát is. A Bíróság a „rejtett nyomozáshoz” kapcsolódó ügyeket az Egyezménynek a magánélet szabadságát védő 8. cikke rendelkezésein keresztül vizsgálja. A Bíróság az ítéleteiben rámutatott, hogy a 8. cikk (1) bekezdésében garantált jog egy demokratikus társadalomban csak a (2) bekezdésben meghatározott törvényes keretek között, az ott rögzített célokból, a szükségesség igazolása mellett korlátozható.

135. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) a „rejtett nyomozáshoz” kapcsolódó ügyeket az Egyezménynek a magánélet szabadságát védő 8. Cikke rendelkezésein keresztül vizsgálja. A Bíróság az ítéleteiben rámutatott, hogy a 8. Cikk. 1. bekezdésében garantált jog egy demokratikus társadalomban csak a 2. bekezdésben meghatározott törvényes keretek között, az ott rögzített célokból, a szükségesség igazolása mellett korlátozható.

136. A törvényesség a Bíróság gyakorlatában nem csupán azt jelenti, hogy a korlátozás lehetséges eseteinek törvényben meghatározottnak kell lennie. „A törvényben meghatározott

eset” fogalma alatt értendő, hogy a szabályozásnak meg kell felelnie a jogállamiság elveinek. Minthogy a titkos információgyűjtés szükségképpen kizárja a hatékony jogorvoslat lehetőségét, elengedhetetlenül fontos, hogy az alkalmazást lehetővé tévő eljárási rend kellő garanciát nyújtson az egyén jogainak védelmére. Minderre tekintettel az alkalmazást három szakaszból álló ellenőrzésnek kell alávetni: amikor a beavatkozást elrendelik, mialatt a beavatkozást végrehajtják, miután a beavatkozást befejezték. Az ellenőrzést a végrehajtó hatalomtól független „testületeknek” kell végezni. Elsősorban az állandó, folyamatos és kötelező ellenőrzés a garancia arra, hogy a konkrét ügyekben nem sértek meg az arányosság követelményét (pl. *Klass and Others v. Germany*, judgment of 06/09/1978. Series A. 28; *Malone v. the United Kingdom*, judgment of 02/08/1984. Series A 82.; *Leander v. Sweden*, judgment of 26/03/1987. Series A. 116.).

137. Az alkalmazásról szóló döntés meghozatala körében pedig a hatóságok nem kaphatnak túl széles mérlegelési jogot (pl. *Valenzuela Contreras v. Spain*, judgment of 30/06/1998., Reports 1998-V).

138. Az EJEB a *Klass és társai* ügyben kifejtette, hogy a 8. Cikk (2) bekezdése – jogspecifikus – kivételt biztosít az (1) cikkben deklarált jogokhoz képest, éppen ezért a korlátozó rendelkezést megszorítóan kell értelmezni. A *Klass és társai* volt az első telefonlehallgatással kapcsolatos ügy, amelyet a Bíróság befogadott, és amiben megfogalmazta, hogy azok a titkos eszközök, amelyeket az állam alkalmaz, különleges körülmények fennállása esetén szükségesek egy demokratikus társadalomban. Titkos adatgyűjtés eszközeinek és módszereinek alkalmazása csak olyan mértékben engedhető meg, amennyiben elengedhetetlenül szükséges az állami intézményvédelemhez. (*Klass and Others v. Germany*, 06/09/1978. (Application no. 5029/71.))

139. Az Alkotmánybíróság 3174/2014. (VI. 18.) AB határozatában szabad bizonyításra vonatkozó gyakorlatát a következőkkel egészítette ki: „a jogalkotó mérlegelésének eredményeképpen kialakult bizonyítási rend – amennyiben az más alkotmányos követelményeknek is megfelel – alkalmazása elvárható a hatóságoktól, a bíróságoktól. Az ügyfelek, peres felek számára sem annak terhe, sem vélt kedvezősége esetén nem térhet el a hatóság vagy bíróság attól a törvényi parancstól, amely számára meghatározza, hogy mely bizonyítékot vehet adott ügyben figyelembe.” [3174/2014. (VI. 18.) AB határozat, Indokolás [17] és [19]] Tehát a törvényalkotó előre meghatározza a lehetséges bizonyítási eszközök körét, amelyek alkalmazását azután a perbeli állításait bizonyító fél saját belátása szerint indítványozza vagy mellőzi a bíróság előtt.

140. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország *független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei

számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság alkotmányos követelménye szempontjából az eljárásjogi garanciák. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények.

141. Az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák tehát a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet.

A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre

142. A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés törvényi szinthez kötött szabályozásának egyik fő célja, hogy a magánszféra minden (akár a legintimebb) szegmensébe erőteljes beavatkozást lehetővé tévő, és a bűncselekmény elkövetőjén kívül másokat is - adott esetben - nagy számban érintő eszközök és módszerek alkalmazása ne függjön az alkalmazók és az alkalmazást engedélyezők ellenőrizhetetlen diszkrecionális döntésétől. A megfelelő szabályozás zárhatja csak ki az önkényes alkalmazást és teszi lehetővé, hogy a büntetőeljárás során ténylegesen csak törvényesen beszerzett bizonyítékok kerülhessenek felhasználásra. A bizonyítás törvényessége az állam büntető igényének érvényesítésére keretül szolgáló büntetőeljárás elve és alapvető igénye. A bizonyítás törvényességére vonatkozó eljárási intézmények és rendelkezések a hatóságok és a bíróság önkényének kizárását szolgálják. E szabályok érvényre jutása attól függetlenül áthághatatlan követelmény, hogy a bizonyítékok beszerzésére a proaktív szakaszban vagy a nyomozás elrendelése után került sor. [Czine Ágnes: A titkos információgyűjtés néhány jogértelmezési kérdése. Fundamentum 2006/1. szám]

143. A büntetőhatalom állami monopóliumából és a tisztességes eljárás garanciáiból következik, hogy „A bizonyítás sikertelensége éppen úgy az állam kockázati körébe tartozik, mint az eljárás során elkövetett hibák, sőt - eltérő törvényi rendelkezés - hiányában az eljárást akadályozó bármely körülmény is, amely folytán a büntetőeljárás ideális célja, az igazságos és célját betöltő büntetés kiszabása nem teljesülhetett” [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 70.].

144. A titkos információgyűjtés az általa nyert bizonyítékok felhasználhatósága vonatkozásában hozott bírósági döntésen keresztül válik a büntetőeljárás részévé. A titkosság fokozott eljárási garanciákat igényel a jogállamiság és az abból levezethető jogbiztonság alkotmányos elvei mentén. A titkos eljárás folyamatára és az így szerzett adatok felhasználhatóságára vonatkozóan olyan alapjogi garanciákra van szükség, amelyek a titkosságot, illetve annak következményeit kompenzálják.

145. Tekintettel arra, hogy a titkos információgyűjtés, illetve annak eredménye felhasználása a büntetőeljárásban szükségképpen alapjog-korlátozás [2/2007. (I. 24.) AB határozat], így a t. Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján a szükségességi-arányossági teszt alapján vizsgálendő [például 30/1992. (V. 26.) AB határozat; 3/2015. (II. 2.) AB határozat] az adott ügy egyedi sajátosságainak figyelembe vételével.

146. A titkos információgyűjtés vonatkozásában is irányadó, hogy a magánszférát korlátozó állami beavatkozás csakis akkor tekinthető az alapjogokat tiszteletben tartónak, amennyiben a célhoz kötöttség szabálya érvényesül. [35/2002. (VII. 19.) AB határozat] A t. Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint kizárólag pontosan meghatározott és jogszerű célra történhet az adatkezelés. E körben a bűnüldözés kockázata az államot terheli, a jogállamiság és az abból levezetett jogbiztonság megköveteli, hogy a bűnüldözés csak szigorú, az anyagi és az eljárási jogszabályok által meghatározott rendben folyhat. [2/2007. (I. 24.) AB határozat], még az anyagi igazságosság is csak a jogbiztonságot szolgáló eljárási garanciák keretein belül maradván valósulhat meg. [9/1992. (I. 30.) AB határozat]

147. A titkos információgyűjtés törvényességének felülvizsgálata, valamint a titkos információgyűjtés eredményeként beszerzett hanganyagok felhasználhatósága tekintetében hozott döntés során a jogalkalmazó elsődleges feladata, hogy mérlegelje és megteremtse az egyensúlyt az állami büntetőhatalom és az egyén alapjogainak érvényesülése között. [9/1992. (I. 30.) AB határozat] A bíróságnak e körben vizsgálnia szükséges az eset összes körülményét, a döntés pedig nem lehet egyszerű formális engedélyezési folyamat. [19/1999. (VI. 25.) AB határozat]

148. Szorosan összefügg ezzel jelen esetben a hatékony védelemhez való jog érvényesülése [14/2002. (III. 20.) AB határozat].

149. Az eljáró bíróságok jelen esetben az alkotmányos mérlegelést nem folytatták le, a titkos információgyűjtés eredményének felhasználhatóságát automatikusan, annak jogszerűsége érdemi felülvizsgálata nélkül engedélyezték. E körben a védelem által indítványozott bizonyítékok beszerzését az elsőfokú bíróság mellőzte, továbbá a másodfokú bíróság sem tett eleget ezen indítványnak és nem is róta a mulasztást az elsőfokú bíróság terhére, a Kúria pedig nem orvosolta ezt az alapvető alapjogsértő eljárást.

150. A bizonyítékok szerves részét képezi a titkos információgyűjtés anyaga, amely szintén több ponton aggályos, amelyet az elítéltek sérelmeztek, kérték annak megvizsgálását, azonban a bíróságok egyszerűen az aggályos és vitatott részeket nem vizsgálták, vagy nem teljeskörűen, ezzel nem vették figyelembe a hivatkozott jogszabályi rendelkezéseket, és megsértették az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.

151. Álláspontunk szerint alapvetően helytelenül foglaltak állást a bíróságok mert az alkalmasság megállapításán túlmenően is szükséges azt vizsgálni, hogy törvényesen lettek-e engedélyezve, illetőleg beszerezve ezek a bizonyítékok, hiszen az elsőfokú bíróság is észlelte, hogy vizsgálnia kellett azt, miszerint a büntetőeljárásban használni kívánt információ megszerzését követően a titkos információgyűjtést végző szerv a feljelentési kötelezettségének nyomban eleget tett-e.

Ez esetben a felhasználás törvényi feltétele, vagyis a bizonyítékként való felhasználás törvényi alapja hiányzik, emiatt a bizonyítási eszközt a bíróság – okának megjelölésével – kizárni, illetőleg mellőzni lett volna köteles.

152. Vitán felül áll, hogy a jelenleg hatályos Be. szerint az ilyen lehallgatásokkal kapcsolatban az a szabály, hogy a lehallgatások megtörténtének az időpontjában irányadó, hatályos jogszabályoknak kell megfelelni, azonban a jelenleg hatályos Be. is szigorú határidőt (8 napos) biztosít a feljelentés megtételére, ami már nem tesz lehetővé mérlegelést. Ebből kifolyólag a 2014-ben, illetőleg 2015-ben irányadó szabályoknak kellett megfelelni, tehát gyakorlatilag a rendőrségről szóló törvény az 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 71. § (1) bekezdése szerint a különleges eszköz alkalmazását az engedélyt kérő nyomozó hatóság székhelye szerint illetékes járásbíróságnak a törvényszék elnöke által kijelölt bírása (a továbbiakban: bíró) engedélyezi. A felhívott jogszabályhely (2) bekezdése alapján a bíró a különleges eszköz engedélyezése iránti kérelem benyújtásától számított 72 órán belül indokolt végzéssel határoz, a kérelemnek helyt ad, vagy azt a törvényi feltételek hiánya miatt elutasítja. **A bíróságok nem tettek eleget azon védői indítványoknak, hogy meggyőződhessünk arról, hogy ezen határidő betartása megtörtént-e.** Ez ismételten igazolja, hogy az eljárásban sorozatosan megsértették a fegyveregyenlőség elvét és kizárólag a bűnösséget alátámasztó érveket vizsgálták, ami pedig ellentétes az ártatlanság vélelmével.

153. További a felhívott jogszabályhely (3) bekezdése rendelkezése szerint a bíró a különleges eszköz alkalmazását, illetve az eszköz igénybevételét esetenként legfeljebb 90 napra engedélyezheti, illetőleg - a 70. § (2) bekezdése szerinti kérelemre - 90 nappal ismételten meghosszabbíthatja. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 206./A. § (5) bekezdése szerint a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés tényét a törvényszék elnöke igazolja. Az igazolás tartalmazza a bíróság megjelölését, az engedéllyel érintett ügy számát és tárgyát, az érintett személy nevét, a titkos információgyűjtés engedélyezésére irányuló előterjesztés, illetve az engedély kereteit. Meglátásom szerint az nyert bizonyítást jelen eljárásban az említett és az elsőfokú bíróság által törvényesen felhasználhatónak minősített bizonyítékokkal kapcsolatban, hogy az erre vonatkozó kérelem alapján nem megállapítható, hogy a hivatkozott és egyéb vonatkozó jogszabályok maradéktalanul be lettek volna tartva.

154. A büntetőeljárás szabályozásának egyik lényeges eleme a feljelentési kötelezettség haladéktalan, nyomban történő megtétele. A Be. 206/A. § rendelkezett a lehallgatás időpontjában

a titkos információgyűjtés felhasználhatóságáról, mely szerint az információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban bizonyítékként akkor használható többek között fel, ha a titkos információgyűjtés engedélyezését kérő szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt információ megszerzését követően a nyomozást **nyomban elrendelte**, vagy a feljelentési kötelezettségének haladéktalanul (jelenleg hatályos szövegezése mellett nyomban) eleget tett. A vonatkozó kúriai vélemény (74/2009. BK.) és az elmúlt években kialakított bírósági gyakorlat mára már világosan és egységesen foglalt állást a tekintetben, hogy a haladéktalanság, a nyombanosság nem jelenthet több hónapos késedelmet, míg az egyszerű megítélésű ügyekben a titkos információgyűjtés során beszerzett anyag keletkezéséről számított 3-5 hét, bonyolultabb ügyekben maximálisan 7-8 hétben határozható meg az a határidő, amelynek elmulasztása már semmiképpen nem feleltethető meg a haladéktalanság törvényi követelményeinek.

155. Az eljáró bíróságok e körben voltak (lettek volna) kötelesek a t. Alkotmánybíróság gyakorlatában kikristályosodott szükségességi-arányossági tesztet alkalmazni, tekintettel arra, hogy a titkos információgyűjtés ab ovo korlátozza indítványozó emberi méltósághoz való jogát és az abból levezethető magánszférájának védelmét [2/2007. (I. 24.) AB határozat; 3/2015. (II. 2.) AB határozat].

156. A titkos információgyűjtés eredményének felhasználása szempontjából az eljárási határidők különös jelentőséggel bírnak, az eljárási szabályok a tisztességes eljáráshoz való jog garanciái. [11/1992. (III. 5.) AB határozat] Az eljárási szabályok, így az eljárási határidők megtartása nem formai kérdés, mivel ezek az egyedüli szabályok, amelyek alapján a titkos információgyűjtés eredményeként szerzett bizonyítékok felhasználhatósága elbírálendő. A t. Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta, hogy a tisztességes eljárás és a jogbiztonság megköveteli az eljárási szabályok szigorú betartását, még az anyagi igazságosság is csak a jogbiztonságot szolgáló eljárási garanciák keretein belül maradva érvényesülhet [9/1992. (I. 30.) AB határozat], a jogállamisági garanciák mellőzésére sem célszerűségi sem az igazságossági szempontok nem adnak alapot, [42/2005. (XI. 14.) AB határozat] a bűnüldözés jogállamban csakis szigorú, az anyagi és eljárási szabályok által meghatározott rendben folyhat, a bűnüldözés kockázata az államot terheli. [2/2007. (I. 24.) AB határozat]

157. A kialakult bírói gyakorlat is tekintettel van az Alkotmánybírósági gyakorlatra, így a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa hasonlóan a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsához több eseti határozatában rámutatott arra, hogy a haladéktalanság alapjául szolgáló határidő kezdetét a releváns adat keletkezése napjától kell figyelembe venni, amennyiben az bűncselekményt megalapozó körülményekre utal, más szóval az alapos gyanú fennáll. Minden további, ebből következő bizonyítási eljárás elrendelése, vagy az abból származó bizonyíték beérkezése a határidő számításánál figyelembe nem vehető, mert ez a haladéktalanság kérdését parttalanná tenné. *A jogalkotói szándék egyértelmű és világos; az alkotmányos alapjogokba való legsúlyosabb beavatkozás esetén a haladéktalanság kérdéskörének*

vizsgálatakor a lehető legszigorúbban kell eljárni, nem téve lehetővé a haladéktalanság fogalmának tág értelmezését, kiterjesztését. A bíróság maga is köteles a bizonyítékok törvényességét megvizsgálni, és a törvényi rendelkezéseknek megfelelően arról dönteni.” (Fővárosi Törvényszék Kb.471/2015/25.)

158. A fentiekből megállapítható, hogy tévesen foglaltak állást e körben a bíróságok és nem jogszerűen vették az ítélet alapjául képező törvényesen felhasználható bizonyítéknak a lehallgatás anyagát. Álláspontunk szerint a bíróságnak ki kellett volna rekesztenie a bizonyítékok sorából, aminek következménye a terheltek felmentése lett volna.

159. A Be. kommentár is ezt a gondolatmenetet követte: „A bírói gyakorlat nem tűri el az észszerűtlenül elnyújtott időtartamot és a nyombani feljelentés kritériumának vizsgálatakor valójában annyi időt enged a titkos eszközökkel készült dokumentumok vizsgálatára, amennyi egy normál hivatali munkarend szerint még eltűrhető. Így például nem magyarázható késedelemnek tekinti a több hetes, adott esetben két hónapot is elérő időtartamot. A titkos információgyűjtést végző szervezet által közölt adatok felhasználásáért, illetve az ezekre alapozott intézkedések megtételéért vagy elmulasztásáért a titkos információgyűjtést megrendelő szerv felelős. Kétségtelen, hogy a végrehajtó szerv rendszerint nagy mennyiségű, szűretlen információt bocsát a megrendelő rendelkezésére, a feljelentés megtétele azonban nem nyúlhat túl azon az időtartamon, ami az adatmennyiség terjedelmére, az ügy jellegére, bonyolultságára és személyi összefüggéseire figyelemmel ténylegesen szükséges a megfontolt döntések meghozatalához, így a feljelentés megtételéhez. (Pregnáns összefoglalóját adja ennek a Győri Törvényszék Katonai Tanácsa Kb.6/2015/18. számú, illetve a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa ezt helybenbogyó, 6.Kbf.122/2015/7. számú határozata.)

160. A fentihez hasonló tartalmú döntések figyelemmel vannak továbbá arra, hogy a megrendelő szervnek a foganatosítás megkezdésétől fogva módja van figyelemmel kísérni az információgyűjtést, sőt köteles is azt felügyelni (és megakadályozni az esetleges, az engedély kereteinek túllépésből származó lapszusokat). Semmilyen szempontból nem fogadható tehát el az a gyakorlat, hogy ha a megrendelő szerv az engedély időtartama alatt nem követi figyelemmel a súlyos alapjog korlátozó eszközök útján megszerzett információkat, adatokat, hanem quasi az engedély tartama alatt szabad folyást enged a gyűjtögetésnek. A késedelmes reagálás aránytalan beavatkozást valósít meg az érintettek magánszférájába ezért egy demokratikus társadalomban nem tűrhető el, bűnüldözési szempontból pedig nem szolgálja hatékonyan az állam büntetőjogi igények érvényesítésével kapcsolatos, az állam büntető hatóságai ellátandó feladatokat.

161. Megítélésem szerint a jelen ügyet érintő titkos információgyűjtés esetén a megrendelő szerv – főképp a „körmendi szálát” érintő esetben abszolút nem felügyelte és nem kísérte figyelemmel a titkos információgyűjtést, ez egyértelműen kiderül abból, hogy csak 2015. április

hónapban tettek feljelentést, a legutolsó tényállási cselekménytől számítva is két hónap múlva. Ez pedig mérlegelést nem tűrő késedelem.

162. Emellett nem tisztázottak azon egyes időpontok, hogy mikor adták át a titkos információgyűjtést a kérelmező szervek részére. Az iratokból nem lehet következtetni arra, hogy az NVSZ 2015. január 22. napján tett feljelentést, annak ellenére, hogy a keltezésben ez a dátum szerepel, ugyanis az I. r. vádlottal szemben a titkos információgyűjtés 2015. április végéig tartott. Amennyiben a feljelentést már megtették januárban, nem lett volna folytatható a titkos információgyűjtés, ugyanis a nyomozás alatt csak titkos adatszerzésre kerülhet sor.

163. A kétséget kizáróan nem bizonyított tények nem szolgálhatnak a magánszférát korlátozó titkos információgyűjtés eredménye felhasználásának alapjául, mivel a bűnüldözés kockázatát az állam viseli [2/2007. (I. 24.) AB határozat], az ártatlanság vétele és a tisztességes eljárás pedig garanciális jelentőséggel bír ezen kérdés vonatkozásában is. A t. Alkotmánybíróság 19/1999. (I. 30.) AB határozatában elvi élel rögzítette, hogy a bírói eljárás nem jelenthet formalitást.

164. A védelem az első- és másodfokú eljárásban is indítványozta, hogy az eljáró bíróság szerezze be az engedélyezésre vonatkozó iratokat, döntéseket, ezt azonban a bíróságok nem elutasították. A védelemhez való jog e körben eleve fokozott jelentőséggel bír, hiszen a titkos információgyűjtés lényege, hogy indítványozó nem tudott a lehallgatásról, a bírósági eljárásban tehát lehetővé kell tenni számára, hogy a titkos információgyűjtés alapjául szolgáló tényeket, engedélyeket, határozatokat megismerhesse, e körben bizonyítási indítványokat tegyen és a bíróság érdemben felülvizsgálja a jogszerűséget. A védelemhez való jog a bizonyítási indítványok kategorikus elutasítása, illetőleg mellőzése okán formálissá vált, a védelemnek nem volt érdemi ráhatása az eljárásra, a titkos információgyűjtés és annak eredménye felhasználását teljeskörűen nem támadhatta, ami sérti a védelemhez való jog lényegét, ahogyan arra a t. Alkotmánybíróság is rámutatott 14/2002. (III. 20.) AB határozatában, amelyben elvi élel mutatott rá arra, hogy a terhelt számára a jogszerű és eredménye védekezéshez elengedhetetlen annak ismerete, hogy milyen tények, összefüggések, adatok alapján kerül sor vele szemben a büntetőjogi felelősségre vonását célzó bírósági eljárásra, ehhez pedig hozzátartozik a jogintézmények kiszámítható működése és a bizonyítás alapját képező dokumentumok megismerhetősége is.

165. A titkos információgyűjtés vonatkozásában az Emberi Jogok Európai Bírósága is kiemelte a Valenzuela-ügyben, hogy az engedélyezés során nem biztosítható túlságosan széles mérlegelési kör, törvényben pontosan meghatározott korlátok közé kell szorítani.

166. A titkos információgyűjtés eredményének alkalmazása, bizonyítékként történő felhasználása során garanciális jelentőséggel bírnak az eljárási szabályok, amelyek meghatározzák, hogy milyen feltételek teljesülése esetén vehetők figyelembe a bizonyítékok. Így a határidők részletes vizsgálata és megtartása, mint a bizonyítékként történő figyelembe vétel

engedélyezésének alapja esetén attól sem a terhelt javára, sem terhére nem térhet el a bíróság, ellenkező esetben a jogállamiság és az abból levezetett jogbiztonság sérelmére vezet a bíróság eljárása. [3174/2014. (VI. 18.) AB határozat]. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben, hogy a jogbiztonság alkotmányos követelménye szempontjából alapvető fontosságúak az eljárási garanciák, mivel csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények, a megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság sérelmet szenved.

167. A tényállást érintően a bíróságok a vádirat szerinti II/C, II/D, II/E. pontjába foglalt események kapcsán arra jutottak, hogy nem felhasználható a titkos információgyűjtés anyaga, azonban – habár más indokok alapján – az összes hanganyaggal kapcsolatban is helytelenül állapították meg azok felhasználhatóságát. Sérti Indítványozó magánszféráját és a tisztességes eljáráshoz való jogát azon körülmény, hogy a körmendi nyomozásból és az NVSZ nyomozásból is a védelem nem ismerhette meg a releváns adatok jelentős részét, annak ellenére, hogy részletes bizonyítási indítványok kerültek erre vonatkozóan előterjesztésre.

168. Az indítványok az alábbiak voltak (idézve): „Fenti jogszabályhelyekre tekintettel kérem tehát a Tisztelt Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsát, szíveskedjék megkeresni: Vas Megyei Rendőr-főkapitányság, [REDAKTOR] ágot, hogy csatolja a különleges eszköz alkalmazása iránti kérelmét, igazolva azt, hogy az mikor, milyen időpontban (nap, óra, perc) került átadásra a Szombathelyi Járásbíróság részére. Kérem továbbá megkeresni a Szombathelyi Járásbíróságot annak közlése végett, hogy a Vas Megyei Rendőr-főkapitányság, [REDAKTOR] rkapitányság lent felsorolt végzéseik alappján szolgáló különleges eszköz alkalmazása iránti kérelme mikor érkezett meg a Szombathelyi Járásbírósághoz, nap, óra, perc megjelöléssel és szíveskedjék megkeresni a Szombathelyi Járásbíróságot annak közlése kapcsán is, hogy a különleges eszköz alkalmazásának engedélyezéséről, annak elrendeléséről mikor, milyen időpontban (nap, óra, perc), milyen végzést hozott. A Szombathelyi Járásbíróság különleges eszköz elrendelését érintő végzéseinek száma: 169/2015. Tük, 171/2014. Tük, 14/2015. Tük, 13/2015. Tük, 15/2015. Tük, 6/2015. Tük, 3/2015. Tük, 185/2014. Tük, 183/2015. Tük, 178/2014. Tük, 173/2014. Tük, 22/2015. Tük, 23/2015. Tük, 26/2015. Tük, 27/2015. Tük. Kérem a Tisztelt Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsát, szíveskedjék megkeresni a Nemzeti Védelmi Szolgálatot annak érdekében, hogy csatolja a különleges eszköz alkalmazása iránti kérelmét, igazolja azt, hogy az mikor, milyen időpontban került átadásra a Budai Központi Kerületi Bíróság részére (nap, óra, perc). Kérem a Tisztelt Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsát, hogy szíveskedjék megkeresni a Budapesti Központi Kerületi Bíróságot, annak közlése végett, hogy a különleges eszköz alkalmazásának engedélyezéséről, annak elrendeléséről mikor, milyen időpontban (nap, óra, perc), milyen végzést hozott, az NVSZ kérelme mikor, milyen időpontban (nap, óra, perc) került átvételre. Amennyiben a fenti kérelmek nyíltá tétele nem történt meg, úgy birta fel a [REDAKTOR] Rendőrkapitányságot és Nemzeti Védelmi Szolgálatot a fenti kérelmek nyíltá tételére. Erre tekintettel indítványozom [REDAKTOR] rkapitányság és Nemzeti Védelmi Szolgálat megkeresését annak közlése végett is, hogy nyilatkozzanak annak kapcsán, hogy az egyes relevánsnak vélt adatok és időpontok – melyekre a feljelentést alapozták – mikor, milyen módon kerültek a birtokukba, a jogtatósítás megkezdésétől fogva miként kísérték figyelemmel, miként felügyelték a titkos

információgyűjtést. Ennek kapcsán indítványozom a Nemzetbiztonsági Szolgálat megkeresését is annak közlése végett, hogy ezen fent írt relevánsnak vélt adatokat is tartalmazó hanganyagokat, az egyes időpontokat érintően mikor adták át a titkos információgyűjtést kérelmező szervek részére. Kérem a Tisztelet Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsát, szíveskedjék nyilatkoztatni a midbatság képviselőjét annak kapcsán, hogy mely időpontot jelöli meg a nyomozás elrendelés időpontjának [REDACTED] szemben."

169. Ezen utóbb írt indítványnak szintén a titkos információgyűjtés eredménye felhasználhatóságának, annak törvényessége szempontjából van jelentősége, hiszen a Nemzeti Védelmi Szolgálat 2015. január 22. napján kelt feljelentése alapján 2015. január 30. napján elrendelik a nyomozást (6./Tük.1-1.2015/5.számon) I. r. vádlottal szemben, azonban a titkos információgyűjtés 2015. április végéig tartott vele szemben. Az ügyész egyebekben nem jelölte meg a nyomozás elrendelésének időpontját (csak TUK-ös ügyszámot jelölt meg), bár erről nyilatkoztatta az elsőfokú bíróság az ügyészt. A Kőrmendi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya nyilatkozata szerint feljelentést tettek öt ember ellen és indokolásban rögzítették, hogy 2014. október 13-án titkos nyomozás elrendelésre került ismeretlen személyek ellen embercsempészet miatt [REDACTED] ellen embercsempésztés miatt történt meg a feljelentés, valamint az I. r. vádlott és [REDACTED] ellen pedig hivatali visszaélés miatt, itt sem [REDACTED] szemben sem tettek feljelentést embercsempésztés miatt.

170. A rendőrség ezzel kapcsolatban egyébként úgy fogalmazott, hogy mivel a beszerzett adatok nem az engedélyező végzésben megjelölt személy és bűncselekményre szolgáltatottak szerintük így adatot, így feljelentést tesznek a Be. 206. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel. Be. 206. §-ban foglaltak, illetőleg az (1) bekezdés b) pontban írtak szerint is a titkos információgyűjtés engedélyezését végző szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt információ megszerzését követően nyomban el kell, hogy rendelje, a nyomozást vagy feljelentési kötelezettségnek nyomban eleget kell tennie, illetőleg ezzel egyidejűleg az ügyészéknél a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként tett felhasználására való alkalmasságnak a megállapítását kezdeményezi, hogyha az a) pont szerint a bűnüldözési célból folytatott titkos információgyűjtés során keletkezett és rögzített adat az engedélyben nem megjelölt személyre, vagy nem megjelölt bűncselekményre vonatkozik.

171. Hivatkozok arra is, hogy a (2) bekezdés szerinti felhasználásra való alkalmasságról döntés érdekében az ügyésznek egy 72 órás időintervallum áll rendelkezésére, és ezen belül a nyomozási bíróhoz kell fordulnia, és a titkos információgyűjtés eredménye akkor alkalmas a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználására, hogyha az (1) bekezdésben írt feltételek fennállnak és megalapozottan feltehető, hogy ez más módon a bizonyíték beszerzése kilátástalan, vagy aránytalanul nagy nehézséggel járna. Álláspontom szerint nem volt törvényes a lehallgatás felhasználása, az ügyészi indítvány megítélésem szerint is elkészt több mint két héttel, tehát nyilvánvalóan nem hetvenkét órával később tett indítványt, ebből következően a lehallgatási anyag nem lett volna felhasználható, ki kellett volna rekeszteni a bizonyítékok sorából.

172. A [REDACTED] Rendőrkapitányságon 2014. október 13. napján már indult egy titkos nyomozás, ehhez képest 2015. április 23. napján történt egy feljelentéstétel, amíg megítélésünk szerint tulajdonképpen semmi érdemleges cselekményt nem tettek, azon kívül, hogy folyt a lehallgatás és a feljelentésben szereplő utolsó esemény is február végi, és onnantól is eltelt két hónap úgy, hogy tulajdonképpen – a rendelkezésre állt bizonyítékok szerint – érdemi cselekmény nem történt.

173. A „nyombaniság” kapcsán jelentőséggel bír az is, hogy a „körmendi” anyagból az bíróság elnöki igazolásból látszik, hogy különböző ismert és ismeretlen személyekre, különböző időpontokban rendelték el a lehallgatást. Bár az első igazolásból az sem derült ki, hogy pontosan mely személyekre és milyen bűncselekményre rendelték el a lehallgatást, de egyértelmű az, hogy valami fajta ellenőrzés alatt folyt a titkos információgyűjtés, de mégsem tették meg a feljelentést, rendelték el a nyomozást a már ismert személyekre sem (2014. novembertől kezdve, minden hónapban vagy volt, hogy egy hónapban többször is indítottak lehallgatást). Tehát nem hivatkozhattak arra a bíróságok álláspontom szerint, hogy nyomban megtörtént a nyomozás elrendelése vagy feljelentés. Valamint a bíróságok hivatkoztak az ítéletükben arra, hogy feljelentést tett a rendőrség 2014. február hónapban, azonban nem derült ki, hogy ki vagy kik ellen, pedig ennek jelentősége lett volna.

174. A Szombathelyi Törvényszék igazolásából (még ha az pontosítva is lett 2020. február 05. napján, amit egyébként elfogadni nem tudtunk) továbbra sem derült ki, hogy az ismeretlen személyek azok kik lennének konkrétan, így az igazolás már csak ebből a szempontból sem felelt meg a Be. előírásának (Be. 206/A. § (5) bekezdés), hiszen nem tartalmazta az ellenőrzött személyek megnevezését. Ezzel a körülménnyel azonban a bíróságok nem foglalkozta, nem fejtették ki, hogy miért nem tulajdonítottak ennek jelentőséget, annak ellenére, hogy törvény határozza meg hogy mit kell tartalmaznia az igazolásnak. Egyebekben sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és az önkényesség körébe tartozik az, hogy a nyomozás iratai között levő igazoláshoz képest a védőbeszéd elhangzását követően beszerzett igazolások eltérnek egymástól.

175. Indítványozó ellen egyébként hivatali visszaélés miatt az NVSZ feljelentést tett 2015. január 22. napján, melyet követően a Központi Nyomozó Főügyészség előtt 2015. január 30. napján indult nyomozás, minden iratban a teljes ügynek ez a nyomozás kezdő időpontja, a védelem ettől eltérő tájékoztatást kifejezett indítvány ellenére sem kapott. Ugyanakkor ezt megelőzően 2015. január 9. napjától már nemcsak hivatali visszaélés, hanem embercsempészség miatt is elrendelték vele szemben a titkos információgyűjtést, amely egészen 2015. április végéig tartott. 2015. január 30-át követően már az 1. r. ellen nem titkos információgyűjtést, hanem titkos adatszerzést kellett volna folytatni. Ha a nyomozás elrendelését megelőzően külön törvény alapján a bíró, illetőleg az igazságügyért felelős miniszter által engedélyezett titkos

információgyűjtés végrehajtása során az ügyben nyomozást elrendelik, a titkos információgyűjtést a továbbiakban csak a Be szerinti a titkos adatszerzést lehet folytatni. Tulajdonképpen 2015. január 30. napját követően akkor már csak titkos adatszerzéseként lehetett volna folytatni ezt a titkos információgyűjtést, és gyakorlatilag megítélésünk szerint az NVSZ folytatta ezt a felderítő tevékenységet nyomozóhatóság körében eljárva, átvéve a nyomozóhatóság feladatát. **Azonban sem az elsőfokú bíróság, sem a másodfokú bíróság nem tesz egyáltalán említést az ítéleteikben, amiből megállapítható, hogy a bíróságok súlyosan megsértették indokolási kötelezettségüket.** [7/2013. (III. 1.) AB határozat]

176. A vádhatóság a 2018. szeptember 19.-i tájékoztatásban kifejtette, hogy Indítványozó ellen ezt követően 2015. március 2-án ismételt feljelentést tett a hivatali visszaélés, embercsempészség miatt, s ekkor tettek feljelentést a II. r. vádlott ellen, a feljelentés megtételére 2015. március 2-án került sor, újból elrendelték a nyomozást, ez a 6.Nyom.158/2015. számú, 2015. március 11. napján és március 12. napján kelt indítvány a felhasználás miatt megtörtént, de csak 2015. március 20. napján járult hozzá a nyomozási bíró. Tehát a 72 órás határidő betartása ebben az esetben sem igazolt, indokolt végzéssel 72 órán belül nem döntött a bíróság, és ebből kifolyólag lényegében kizárt lett volna ezen bizonyíték felhasználása az eljárásban.

177. A releváns időpontban hatályos Be is világosan leírja azt, hogy titkos adatszerzést kellett volna folytatni, azonban, hogy ez miért nem történt meg, egyik bíróság, sem ügyészség nem adott választ, erről hallgattak, amely összeegyeztethetetlen a tisztességes eljáráshoz való joggal.

178. Álláspontom szerint [REDACTED] rkapitányság és az NVSZ is az ügyben készletezés tilalmába esett, nyilvánvaló, hogy ez így azt jelenti, hogy tulajdonképpen folyt az információgyűjtés, adatszerzés, és nem folyamatosan volt feldolgozás, hanem vártak és a végén értékelték ki az adatokat, de ez semmiféleképpen nem lett volna elfogadható. A védelem az eljárásban is hivatkozott a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsának a Kb.16/2017/13. sorszámú ítéletére, valamint arra, hogy számos esetben egyébként még a sorozatjellegű számtalan szereplővel rendelkező eseményeknél is a feljelentést megelőző két hónapon túli feljelentéseket már nem fogadta el a bíróság haladéktalannak. Ebből következően a lehallgatási anyag nem volt törvényesen beszerezett, alapjogot sértett.

179. Továbbá hivatkozom a 2/2007. (I. 24.) számú Alkotmánybírósági határozatra, melyben az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy „a Be. 206/A.§ (2) bekezdése határozta meg a titkos információgyűjtés felhasználásának feltételeit. Mindezek alapján kiemelendő, hogy a hatályos jogi szabályozásnak az a célja, hogy az meg kívánja akadályozni azt, hogy a titkosszolgálatok ún. készletre gyűjtsenek információkat és azokat belátásuk szerint használhassák fel (Abh V.4/2. pont 2. bekezdés). A jelen ügyben azonban nem volt igazolva, hogy ezen garanciális szabályok betartása megtörtént.

[REDACTED]

180. A hatályos jogszabályok és az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a titkos információgyűjtés engedélyezését kérő szerv felelőssége, hogy a tudomására jutott információk alapján meg kívánja-e tenni a feljelentését, illetve vállalja annak kockázatát a haladéktalan feljelentési kötelezettség elmulasztásával, hogy a tudomására jutott információk a későbbiekben nem lesznek felhasználhatók bizonyítékként a büntetőeljárás során. A jelen alkotmányjogi panasszal érintett ügy bonyolultsága, a rendelkezésre álló titkos információgyűjtés során nyert adatok nem indokolták, hogy az NVSZ több, mint két hónap után tegyen feljelentést, valamint a Kőrmendi Rendőrkapitányság hónapokkal később. Ezért a titkos információgyűjtés eredménye felhasználásának Be. 206/A. § (1) bekezdés b) pontjában írt konjunktív feltétele – az alapjogok védelmét biztosító garanciális szabály, - a haladéktalan feljelentési kötelezettség megtétele nem volt megállapítható. Azonban ezt a bíróságok „ráfogva” a bírói mérlegelésre mégis így ítélték meg, holott a korábban kialakult joggyakorlat és már az új Be határozottan rövidebb határidőket állapított meg.

181. Ezért a titkos információgyűjtés során nyert bizonyítékokat ki kellett volna rekeszteni a bizonyítékok köréből. Részben az elsőfokú bíróság is erre az álláspontra helyezkedett az ítéletének [249] pontjában. A feljelentésben az NVSZ csak az I. r. ellen tett feljelentést, a felbujtók ellen nem, ez már a hivatali visszaélésre vonatkozik, illetőleg velük szemben nem kezdeményezték a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként való felhasználásra alkalmasság megállapítását, erre is lett volna úgy gondoljuk az ügyészségnek 72 órája, azonban megítélésünk szerint a Be. kötelező szabályaira figyelemmel az NVSZ helyett a Központi Nyomozó Főügyészség az elmulasztott jognyilatkozatot később joghatályosan már nem teheti meg, és itt a korábban hatályos Be.-nek a 78. § (4) bekezdésére hivatkozunk, amely rögzíti, hogy nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, ügyész, vagy a nyomozóhatóság bűncselekmény útján, esetleg más tiltott módon, vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg, álláspontunk szerint itt ez megvalósult, ezért ki kell rekeszteni ezen bizonyítékok köréből ezen bizonyítékokat.

182. Összességében megállapítható, hogy az eljáró bíróságok nem voltak tekintettel arra a nyilvánvaló alapjogi összefüggésre, hogy a titkos információgyűjtés, valamint annak eredménye felhasználása a büntetőeljárásban szükségképpen korlátozza indítványozó emberi méltósághoz való jogát és az abból levezethető magánszférájának védelmét. A felhasználás engedélyezése során a bíróságok eltekintettek az ítéletekben is megállapított eljárási szabálysértéstől (72 óra megtartása), a nyombaniség követelményét pedig nem vizsgálták érdemben. Az eljárási szabályok megtartása a jogállamiságból levezetett jogbiztonság, valamint indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét eredményezte. [11/1992. (III. 5.) AB határozat; 4/1999. (III. 31.) AB határozat]

183. Az eljáró bíróságok nem voltak tekintettel arra sem, hogy az eljárási szabályok betartása jelen esetben a szükségességi-arányossági mérlegelés része, indítványozó magánszférájának

korlátozása okán az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az alapjogi mérlegelés nélkülözhetetlen. [3/2015. (II. 2.) AB határozat]

184. A bíróságok pusztán formális módon vizsgálták az eljárási szabályok teljesülését, ami sérti indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát [19/1999. (VI. 25.) AB határozat], a védelem bizonyítási indítványait kategorikusan elutasították, megfosztva ezzel indítványozót az érdemi védekezéstől, védelemhez való jogától [166/2011. (XII. 20.) AB határozat]. A kétséget kizáróan nem bizonyítható tényeket az eljáró bíróságok indítványozó terhére rótták, az aggályok ellenére engedélyezték a titkos információgyűjtés eredményének bizonyítékként történő felhasználását, holott a bűnüldözés kockázatát az államnak kell viselnie a jogállamiság és jogbiztonság követelményei szerint [2/2007. (I. 24.) AB határozat]. Az eljárási szabályok megtartását az eljáró bíróságok nem vizsgálták kellő alapossággal, nem voltak tekintettel annak alapvető garanciális funkciójára, a büntetőeljárás eredményessége érdekében az eljárási szabálysértések felett szemet hunytak, súlyosan megsértve ezzel Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. [9/1992. (I. 30.) AB határozat]

A fent kifejtettek alapján kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy a kérelemben foglaltak szerint határozni szíveskedjék.

Baja, 2023. június 09.

Indítványozó

Képv.: dr. Major Tina

